

Neolit

Neolithic

Neolithikum

BEŇOV (K. Ú. PRUSY, OKR. PŘEROV)

„Niva u Prus“. Neolit. Sídliště (?). Povrchový sběr.

Při povrchovém průzkumu katastru Prusy byla dne 27. 4. 2008 v trati „Niva u Prus“ nalezena drobná lichoběžníková kamenná sekerka (obr. 1) a několik zlomků keramiky neolitického stáří. Lokalita se nachází nad jižním okrajem obce na svahu táhlého terénního hřbetu vyběhajícího severním směrem od vrcholové kóty 306,6 m n. m. Jde o strategickou polohu nad údolím říčky Moštěnky s možností výhledu na oblast Záhoří směrem severovýchodním a na pásmo Hostýnských vrchů na východě. Nadmožská výška v okolí místa nálezu se pohybuje v rozmezí 256–260 m.

Sekerka má rozměry 43 × 33 × 11 mm a byla zhotovena ze zelené břidlice typu Želešice. Nálezu je možné rámcově datovat do MMK. V okolí místa nové lokality byly již na přelomu 19./20. století evidovány doklady intenzivního pravěkého osídlení, které se koncentruje podél levého břehu Moštěnky mezi Beňovem a Prusy. U bývalého mlýna při severním okraji Beňova to bylo síd-

lišť Lnk (Červinka 1902, 69; Schenk 2002, 153). Na katastru obce Prusy pak bylo osídlení Lnk doloženo v trati „Na Bršlůvkách“ (Červinka 1902, 79) a dále v trati „Závrby“, 350 m severně od nově zjištěné polohy.

Jižně od místa nálezu byl v poli zaznamenán neohlášený stavební zásah. Jednalo se o již položené základy stavby vysílače. Byla provedena prohlídka hromad vybagrované hlíny dočasně deponovaných přímo v místě stavby vysílače, která však měla negativní výsledek.

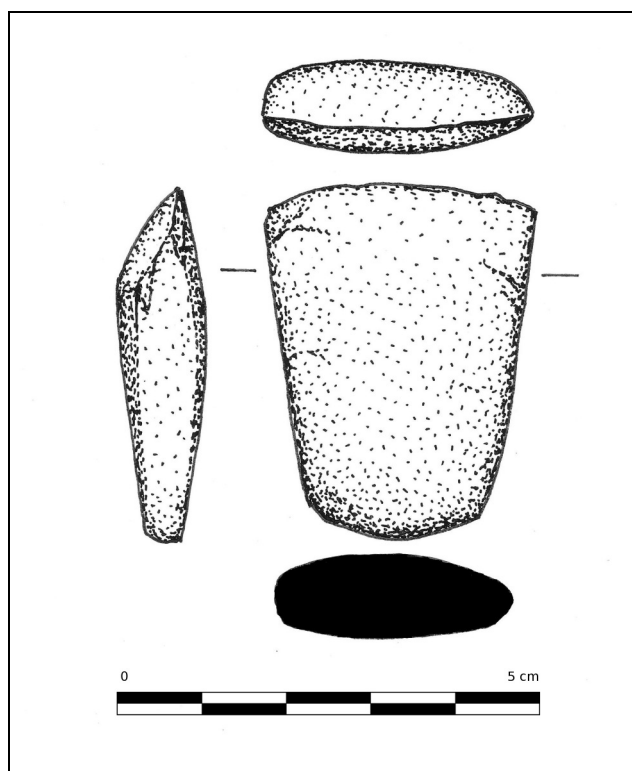
Zdeněk Schenk

Literatura

Červinka, I. L. 1902: *Morava za pravěku*. Brno, 69, 79.
Schenk, Z. 2002: Beňov (okr. Přerov). *Přehled výzkumů* 43, 153.

Resumé

Beňov (Kataster Prusy, Bez. Přerov). „Niva u Prus“. Neolithikum. Siedlung (?). Oberflächensammlung.

Obr. 1: Beňov-Prusy. Kamenná sekerka (kresba D. Figel')
Fig. 1: Beňov-Prusy. Steinbeil. Zeichnung D. Figel'

BRNO (K. Ú. BOHUNICE, OKR. BRNO-MĚSTO)

Severně a jižně od středního úseku ulice Kamenice. Lnk, MMK. Sídliště. Záchranný výzkum.

V roce 2008 uskutečnili pracovníci ÚAPP Brno, v. v. i., záchranný archeologický výzkum v severozápadním výběžku katastrálního území městské části Bohunice v souvislosti s pokračováním výstavby Univerzitního kampusu Masarykovy univerzity, a to budováním fází D, E a F tzv. žluté a zelené etapy Akademického výukového a výzkumného areálu. Při této příležitosti bylo na pozemcích po obou stranách středního úseku ulice Kamenice, rámcově ohraničených na západě ulicí Netroufalky, na severu a severovýchodě ulicí Studentská a na jihovýchodě a jihu komplexem stávajícího Univerzitního kampusu a Fakultní nemocnice, odkryto pokračování známého polykulturního sídliště (souhrnně Přichystal 2008). Uvedený prostor se rozkládá v nadmožské výšce okolo 278 m, v severní části mírně k severovýchodu ukloněné plošiny, která tvoří sedlo mezi Kamenným vrchem na západě a Červeným kopcem na východě. Zbývající obvod plošiny vymezují svahy na severu prudce spadající k řece Svatce, na jihu pozvolněji klesající k Leskavě, pravému přítoku Svatky. Přesná poloha výzkumu je na ZM ČR 1:10 000 list 24-34-04

Obr. 2: Brno-Bohunice. Objekt č. 574. *Fig. 2: Brno-Bohunice. Objekt Nr. 574.*

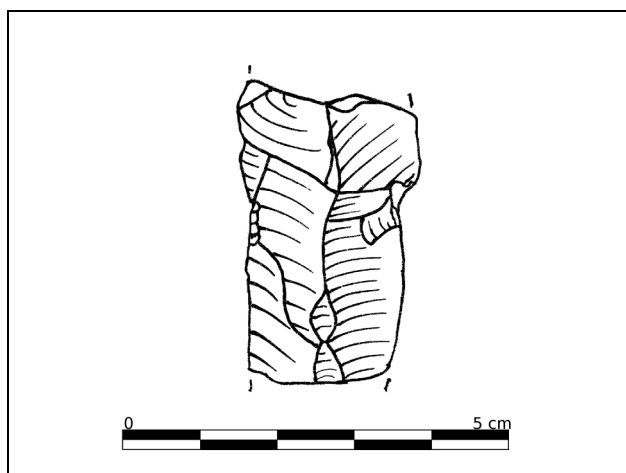
určena body o souřadnicích 265:165, 283:164, 284:179, 291:180, 292:187, 284:196, 275:197 a 266:189 mm od Z:J s. č.

Přestože sledované plochy byly značně poznamenány dřívější stavební činností (zejména se jednalo o různé mocné recentní navážky a vyrovnávky terénu, popřípadě inženýrské sítě a pozůstatky podzemních konstrukcí odstraněných budov), podařilo se na několika místech, kde bylo dosaženo neporušeného původního terénu, odkryt celkem 85 sídlištních objektů. Převážná většina z nich patřila kultuře s moravskou malovanou keramikou (fáze Ib). Pozornost si zaslouží především 3 nevelké výkopy pravidelného obdélníkového půdorysu s rovným dnem, v jednom případě opatřeným poblíž středů kratších stran dvěma protilehlými kúlovými jámami (obr. 2). Velké množství úštěpů, hrubě opracovaných polotovarů i kusů suroviny nalezené ve výplních řady objektů poměrně přesvědčivě dokládá místní výrobu broušené industrie ze zelené břidlice. Zmíněná hornina byla získávána nejspíše v okolí Želešic (Přichystal 1988, 510–511), ležících vzdušnou čarou asi 7 km na jih od lokality. Starší komponenta s lineární keramikou, která zcela převládala na zkoumaných parcelách v západním, respektive jihozápadním sousedství (srov. Přichystal 2007, 337–338; 2008a), se zde projevila jen ve formě intruzí ojedinělých zlomků keramických nádob.

Michal Přichystal

Literatura

- Přichystal, A. 1988:** Petrografické studium štípané a broušené industrie z lokality s moravskou malovanou keramikou v Brně-Bystrci, *Archeologické rozhledy* 40, 508–512.
- Přichystal, M. 2007:** Brno (k. ú. Bohunice, Nový a Starý Lískovec, okr. Brno-město), *Přehled výzkumů* 48, 337–338, 356, 461–462.
- Přichystal, M. 2008:** Brno (k. ú. Bohunice, Nový a Starý Lískovec, okr. Brno-město). In: Z. Čižmář (ed.), *Život a smrt v mladší době kamenné. Katalog výstavy*. Brno–Znojmo: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i., 50–59, 168–169, 287–290.

Obr. 3: Brno (Cadaster Bystrc, Brno-město Dist.). Kamenný artefakt. *Fig. 3: Brno-Bystrc: A stone artifact.*

Přichystal, M. 2008a: Brno (k. ú. Bohunice, Nový a Starý Lískovec, okr. Brno-město), *Přehled výzkumů* 49, 295–296.

Resumé

Brno (Kataster Bohunice, Bez. Brno-město). Nördlich und südlich vom Mittelteil der Kamenice Str. LBK, MBK. Siedlung. Rettungsgrabung.

BRNO (K. Ú. BYSTRC, OKR. BRNO-MĚSTO)

„Rokle“. Neolit. Ojedinělý nález. Povrchový průzkum

Při povrchovém sběru na pravém břehu řeky Svratky v prostoru odpouštěné Brněnské přehrady severozápadně od přístaviště lodí U kotvy (oblast Rokle) byl nalezen kamenný artefakt pravděpodobně z neolitu. Lokalita se nachází na mírném svahu (49° 14' 37", 16° 29' 57") v nadmořské výšce 227 m. Svah je pokryt písčitohlinitým materiálem, směrem k Z je ukončen výrazným, příkrým až 0,5 m vysokým abrazním srubem, který vzniká účinkem vlnění vodní hladiny. Díky této činnosti svah postupně ustupuje západním směrem.

Kamenný artefakt (obr. 3) představuje mesiální část čepele o dochované délce 3,1 cm z typického silicitu glacienních sedimentů (za určení děkujeme A. Přichystalovi). Při dalším ohledání okolí místa nálezu nebyly žádné další artefakty nalezeny. Nedaleko odtud bylo o rok dříve (2007) získáno levalloiské jádro paleolitického stáří (Šmarda, Kuča 2008), také díky snížení stavu vody v přehradě, kdy došlo k obnažení břehů. V nedalekém prostoru „Rokle“ se nachází zdroje kvalitních surovin k výrobě broušené kamenné industrie, zjištěné A. Přichystalem (Přichystal 1988; Vokáč, Kuča, Přichystal 2005; Kuča, Vokáč 2008). Otázkou je, zda nález souvisí s exploatačními aktivitami, které v tomto prostoru v neolitu zřejmě probíhaly.

Příspěvek vznikl za podpory GD404/09/H020 a grantu GAČR 205/06/1024.

Karel Kirchner, Martin Kuča

Literatura:

Kuča, M., Vokáč, M. 2008: Exploitation of rocks for polished stone industry from the Brno Massif, South Moravia (Czech Republic). In: A. Přichystal, L. Krmíček, M. Halavínová (eds.): *Petroarchaeology in the Czech republic and Poland at the beginning of the 21st century*. Brno–Wrocław. 95–109.

Přichystal, A. 1988: Petrografické studium štípané a broušené industrie z lokality s moravskou malovanou keramikou v Brně-Bystrci. *Archeologické rozhledy* 40, 508–512.

Šmarda, J., Kuča, M. 2008: Brno (k. ú. Bystrc, okr. Brno-město). *Přehled výzkumů* 49, 225.

Vokáč, M., Kuča, M., Přichystal, A. 2005: Využití amfibolického dioritu brněnského masivu v pravěku jižní Moravy. In: I. Cheben, I. Kuzma (eds.): *Otázky neolitu a eneolitu našich krajín – 2004*. Zborník referátov z 23. pracovného stretnutia bádateľov pre výskum neolitu a eneolitu Čiech, Moravy a Slovenska. Skalica 21.–24. 9. 2004, Nitra, 359–367.

Resumé

Brno (Cad. Bystrc, Brno-město Dist.), „Rokle“. Neolithic. Isolated find. Surface survey.

An isolated stone artifact was found in Rokle near Brněnská přehrada. This artifact made from erratic flint can have a connection with Neolithic mining of the amphibole diorite.

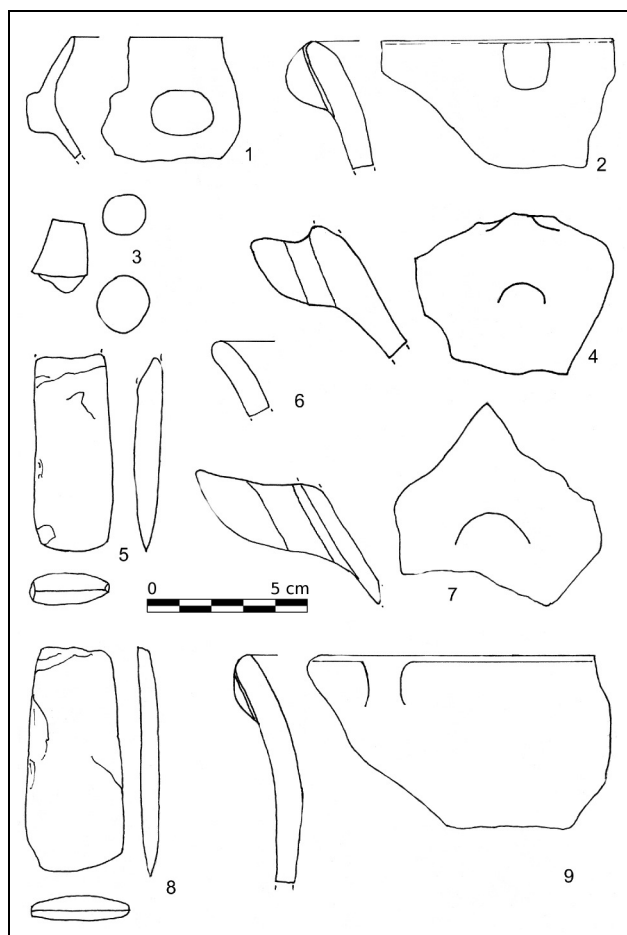
BRNO (K. Ú. BYSTRC, OKR. BRNO-MĚSTO).

„Sídliště Bystrc IIa“. MMK Ic. Sídliště. Povrchový průzkum.

Sídliště kultury s moravskou malovanou keramikou v Bystrci je známo z dřívější literatury a rukopisů (např. Čížmář, Čížmářová 1980; Přichystal 1981; Čížmářová, Rakovský 1988). Nadmořská výška lokality se pohybuje okolo 280 m. Sídliště bylo objeveno roku 1939 při stavbě dálnice K. Schirmeisenem, další výzkum zde byl proveden roku 1978 (Čížmářová, Rakovský 1988, 481). Podle chronologických znaků na keramice bylo relativně datováno do fáze Ic kultury s MMK. Z lokality bylo získáno i absolutní datum: 5570 ± 60 BP (Rakovský 1985, 161).

Před zastavením lokality prováděli někteří profesionální a amatérští badatelé povrchové průzkumy (např. A. Přichystal, jehož sběry byly již zpracovány). Do sbírek MZM Brno se z bystrcké lokality dostala nevelká kolekce amatérského sběratele M. Drmoly, který za svůj život shromáždil velkou kolekci převážně neolitického materiálu z lokalit v Brně a jeho širším okolí. Právě jím získané artefakty jsou předmětem tohoto příspěvku. Z jeho deníku vyplývá, že zde provedl průzkum v 60. letech minulého století.

Keramický materiál není početný. Jedná se o několik okrajů z hrncovitých tvarů a z mís (obr. 4: 1,2,6,9). Na dvou z nich jsou na okraji umístěny výčnělky: polokulovitý (obr. 4: 2) a protáhlý a zploštělý (obr. 4: 9), dále se objevila 2 rohatá ucha (zploštělá a protáhlá; obr. 4: 4,7).

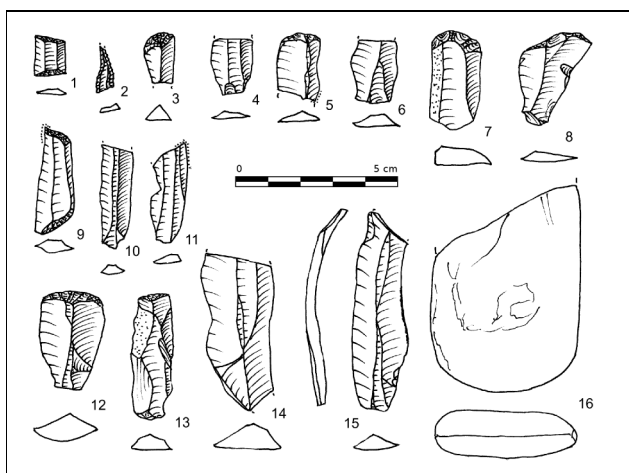

Obr. 4: Brno (k. ú. Bystrc, okr. Brno-město). Výběr keramiky a broušené kamenné industrie. Fig. 4: Brno-Bystrc: Selected material.

Jeden keramický tvar má na výduti umístěn zátkovitý výčnělek (obr. 4: 1).

Štípaná kamenná industrie sestává z 53 kusů. V surovinovém spektru je výrazně zastoupen rohovec typu Krumlovský les v počtu 33 kusů (varieta II–26 kusů, varieta I–7 kusů), následuje přepálený silicit v počtu 6 kusů, čokoládový silicit (4 kusy), křemen (3 kusy), SGS (2 kusy), SKČJ (2 kusy), křídlový rohovec, patinovaný křídlový rohovec a patinovaný, blíže neurčený silicit (po 1 kusu). Jádra (6 kusů) jsou převážně hrubá, jedno z nich je dost vytěžené (SGS). Převažují úštěpy, méně jsou zastoupeny čepele a nástroje, minimálně je odpadu, zřejmě díky povrchovému rázu industrie. Typologicky se objevila úštěpová škrabadla (obr. 5: 8,12), čepelová škrabadla (obr. 5: 3,5,7), krátký trapéz (obr. 5: 1), dlouhý trapéz s krátkým šikmým leskem (obr. 5: 9), příčná retuš (obr. 5: 13), vrták (obr. 5: 2). Specifickou skupinu představují artefakty bez retuše, ale s leskem (např. obr. 5: 11). U importovaných surovin stoupá podíl nástrojů a čepelí.

Broušenou kamennou industrii reprezentují 4 artefakty. Je to celá plochá sekerka (obr. 4: 8) a větší část další (obr. 4: 5) ze zelené břidlice typu Želešice; břitová část další sekerky (obr. 5: 16) a vývrtek (obr. 4: 3) jsou zhotoveny z dioritového porfyritu-porfyrického mikrodioritu. Všechny sekerky mají oválný příčný průřez a rovné ostří. Kamenný vývrtek dokládá výrobní aktivitu v prostoru síd-

Obr. 5: Brno (k. ú. Bystrc, okr. Brno-město). Výběr kamenné industrie. Rohovec typu Krumlovský les, varieta II (6,9,11,12,14), varieta I (5,15), SKČJ (1,13), čokoládový silicit (2,7,10), SGS (8), přepálený silicit (3,4). *Fig. 5: Brno-Bystrc: A selection of stone industry.*

lišť. Obě suroviny určené k výrobě artefaktů pocházejí z lokálních zdrojů.

Kolekce ještě obsahovala jedno novověké silicitové křesadlo.

Nálezy lze s jistotou přiřadit zde již zjištěné fázi Ic kultury s MMK. Získaná kolekce rozšířila počet artefaktů získaných z lokality, ale výrazně nezměnila dosavadní poznatky, které byly učiněny předchozími výzkumy. Nově byly rozpoznány některé další suroviny štípané kamenné industrie – čokoládový silicit, křídový spongiový rohovec a potvrzena byla i přítomnost SGS.

Příspěvek vznikl za podpory GAČR 404-09-H020.

Martin Kuča

Literatura

Čizmář, M., Čizmářová, J. 1980: Záchraný výzkum sídliště s moravskou malovanou keramikou v Brně-Bystřici (okr. Brno-město). *Přehled výzkumů 1978*, 10–11.

Čizmářová, J., Rakovský, I. 1988: Sídliště lidu s moravskou malovanou keramikou v Brně-Bystřici. *Archeologické rozhledy XL*, 5, 481–523.

Přichystal, A. 1981: Petrografické studium štípané a broušené industrie z lokality s MMK v Brně-Bystřici. Rukopis.

Rakovský, I. 1985: Morava na prahu eneolitu. Rkp. disertační práce. Uloženo: Knihovna Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, Brno.

Resumé

Brno (Cadaster Bystrc, Brno-město Dist.). „Bystrc IIa“. Neolithic. Settlement. Lengyel Culture. Surface survey.

BRNO (K. Ú. KNÍNIČKY, OKR. BRNO-MĚSTO).

„Sokolské koupaliště“. Neolit-eneolit. Sídliště?. Povrchový průzkum.

V červenci 2008 byl proveden na levém břehu Brněnské přehrady v oblasti Sokolského koupaliště terénní geomorfologický průzkum (projekt GAČR 205/06/1024), v jehož rámci jsme se zaměřili na novou stavební plochu sportovních objektů severně od sportovního a rekreačního komplexu Sokola Brno. Na této ploše zhruba v rozsahu nadmořských výšek 242–248 m došlo ke skrývce zeminy a stavebním výkopům. V průběhu července a srpna jsme na staveništi popisovali profily ve šterkopiscích. Při tomto průzkumu byly rovněž v dolní části lokality (nadmořské výšky 242–244 m) zhruba na ploše 50 × 60 m nalezeny pravěké archeologické materiály. Svah s jižní expozicí dosahuje sklonu maximálně do 5°, podloží tvoří světle hnědé spraše, na nichž se vytvořily hnědozemě. V rámci nálezové plochy dosahují mocnosti do 1 m, směrem severním a západním jejich mocnost narůstá. V západní části lokality spraše nasedají na reza-věhnědé šterkopisky (více než 2 m mocné), které představují zbytek pravděpodobně spodnopleistocénní terasy řeky Svratky. Směrem východním od zájmové lokality prochází hluboká strž s neperiodickým tokem, který se spojuje asi 50 m JV od lokality s Rozdrojovickým potokem (přítok Svratky). Zájmová lokalita se nachází v relativní výšce 30 m nad původním údolním dnem řeky Svratky, k často zaplavovanému údolnímu dnu s meandrujícím tokem Svratky činí vzdálenost cca 300 m.

Povrchovým sběrem byla získána nevelká kolekce keramiky, štípané kamenné industrie a suroviny k výrobě broušené kamenné industrie. Z uvedené polohy se jedná o vůbec první pravěké nálezy.

Keramika sestává ze tří hrubých písčitých, nevýrazných střepů, jeden z nich představuje fragment páskového ucha. Štípaná kamenná industrie čítá 11 kusů (včetně jednoho paleolitického stáří; viz kapitola Paleolit). Jedná se o větší hrubé jádro z rohovce typu Krumlovský les, varieta II, dalšího rezidua jádra, dvě přelomené čepelky a tři úštěpy z téže suroviny, úštěp z rohovce typu KL II/silicit krakovské jury, vrchlíkový úštěp z moravského jurského rohovce a přelomené škrabadlo z čokoládového silicitu. Kamennou industrii doplňuje menší kus dioritového porfyritu/porfyrického mikrodioritu lokálního původu.

Nalezený materiál nelze spolehlivě datovat. Podle charakteru průvodního materiálu (páskové ucho, čokoládový silicit) můžeme lokalitu rámcově datovat od fáze Ib MMK s přesahem do průběhu eneolitu.

Příspěvek vznikl za podpory GAČR 404-09-H020 a GAČR 205/06/1024

Karel Kirchner, Martin Kuča

Resumé

Brno (Cadaster Kníničky, Brno-město Dist.). „Sokolské koupaliště“. Neolithic. Settlement. Surface survey.

BRNO (K. Ú. STARÝ LÍSKOVEC, OKR. BRNO-MĚSTO)**„Klíny“. Neolit, Lnk. Sídliště. Záchranný výzkum.**

Na přelomu roků 2007 a 2008 proběhla tzv. „fialová etapa“ výstavby Campus park Brno-Bohunice/stavební objekty SO 204 a SO 202. Výstavbou bylo dotčeno území na katastru městské části Starý Lískovec, jehož rámcové hranice tvoří na západě pozemek se stávající budovou Zemského archivu, na jihu dosud stavebně nedotčený terén sahající po Jihlavské ulici a na východě komplex Fakultní nemocnice Brno (ZM CR 1:10 000, list 24-34-04, v prostoru vzdáleném 253 mm od Z s.č., 150 mm od J s.č.; 256 mm od Z s.č., 160 mm od J s.č.; 263 mm od Z s.č., 160 mm od J s.č.; 262 mm od Z s.č., 148 mm od J s.č.).

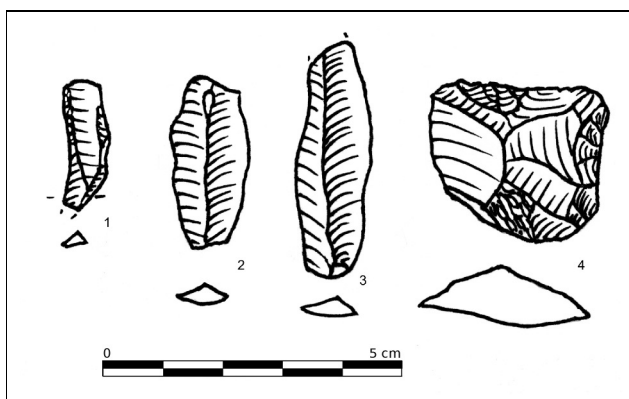
Severní hranici zkoumané plochy tvořil stavební areál Campus parku Brno-Bohunice (jižní plocha), který byl archeologicky prozkoumán v r. 2007 M. Přichystalem z ÚAPP Brno. Prozkoumáno bylo celkem 369 archeologických objektů na plánované rozloze cca 0,9 ha. 368 objektů bylo možné přisoudit sídlišti ze staršího neolitu (Lnk) a jeden do období eneolitu (k. 6747). Za poměrně obtížných terénních podmínek (sněžení, mráz, déšť) byla s pomocí strojů odkryta a následně manuálně prozkoumána plocha o rozměrech cca 72 × 80 × 60 × 80 m. Hustota objektů v takto získaném prostoru byla přibližně stejná, nejméně jich bylo lokalizováno v jejím jihovýchodním rohu, kde pozůstatky osídlení pravděpodobně končí. Objekty byly tvořeny kúlovými a sloupovými jamami dlouhých halových domů a zásobními a stavebními jamami, které tvořily jejich hospodářské zázemí. Za výrobní zařízení lze pokládat pece, které byly zjištěny celkem v sedmi případech, a to buď to samostatně (k. 6784, 6789, 7721, 7738), nebo v baterii po třech ks (k. 7703). Většinou se jednalo o využití větší jámy, hliníku, stavební jámy nebo stěny příkopu (k. 7721). Dlouhých halových staveb bylo zjištěno cca 7–8, přičemž ucelenější půdorysy zbytků konstrukcí byly zachyceny pouze v pěti případech, ostatní se daly vydedukovat z rozmístění stavebních jam, které se nacházely při jejich obvodech. Ve dvou stavebních jámách k. 7715 a k. 7727 byly objeveny kostrové pohřby k. 805 a k. 806. V prvním případě byla silně skrčená kostra uložena v dřevěné bedně na dno zásobní jámy k. 7714; ve stejné jámě byla u pohřbu nalezena také zdobená keramická nádoba globulárního tvaru. Zachycená situace nasvědčuje tomu, že se s největší pravděpodobností jedná o rituální pohřeb v jámě na sídlišti mimo pohřebiště. Také v případě pohřbu k. 806 se jednalo o druhotný pohřeb v jámě k. 7731, která byla zahloubena do stavební jámy k. 7727. Pohřbený jedinec byl do jámy uložen v neobvyklé pozici na bříše, se silně skrčenýma nohama, což naznačuje jejich svázání s tělem v partii stehen.

Důležité bylo dále zjištění vstupní brány do hrazeného areálu neolitického sídliště, kterou tvořila pravděpodobně věžová stavba palisádové konstrukce, která byla zapuštěna do základových žlabů k. 7705 a k. 7706. Půdorys stavby měl rozměry 3,3 × 3 m, šířka sz. (vnitřního) průchodu činila pouhých 90 cm, protilehlý (vnější) vchod byl o něco širší (cca 1,6 m). Tvar a hloubka sloupové jámy (prům. – 40 cm, hl. – 40 cm od skryté úrovně), která byla součástí žlabu k. 7706 nebo již k. 7707, naznačuje, že

se mohlo jednat eventuálně o stěžeжку, ve které mohlo být umístěno ložisko čepu dřevěných vrat. Na žlaby věžové brány navazovaly palisádové žlaby k. 7728 a k. 7707, které byly součástí vnitřního hrazení osady. Na jeho vnější straně se nacházel příkop neckovitého průřezu (k. 7708 a k. 536), široký 3 m a hluboký cca 1 m. V místě věžové brány byl příkop přerušen v úseku dlouhém cca 4 m, takže zde vystupující podloží vytvářelo sprašový most. O existenci dalšího významnějšího vstupu do hrazeného areálu svědčí jiné přerušení palisádového žlabu (k. 6751 a k. 7728), ve kterém byly zachyceny dvě stejné sloupové jámy (k. 7729 a k. 7730), které mohly plnit opět funkci stěžeжек, pro uložení ložisek dvoukřídlých vrat, širokých cca 2 m. Během začištění plochy před touto branou byly v souvislosti s řešením řezu příkopem (řez 2) lokalizovány zajímavé změny na kontaktu s podloží, které naznačují před zmíněným vchodem interpretaci tutulovité předsunuté malého náspu či valu. O součásti dalšího předsunuté opevnění vstupu do osady by mohl svědčit obj. k. 7727, který je interpretován jako stavební jáma, náležející k dlouhému halovému domu. Dispozice tohoto objektu naznačuje jeho možnou původní funkci jako tutulu – příkopu, jehož účelem byla ochrana sprašového mostu umožňujícího průchod k oběma branám. Součástí fortifikace mohla být též soustava kúlových jam, které byly lokalizovány v ohybu palisádového žlabu k. 7707 a příkopu k. 7708. Jejich interpretace je sporná (k. 7748, 7752, 7753, 7754, 7747, 7755, 7746). Autor výzkumu se přiklání k domněnce, že se jedná o pozůstatek další věžové stavby, která byla začleněna do konstrukce palisádové hradby k. 7707, a to tak, že v intaktním prostoru byla věžová stavba propojena systémem sloupů, jejichž zbytky byly v podobě hlubokých jam zachyceny během výzkumu žlabu k. 7707. Věžová stavba se nacházela přímo v nároží vnitřního pásma hrazení, měla trojřadovou nosnou konstrukci s osmi kúly (sloupy?) a její rozměry činily 3 × 3 m. Řadu vnitřních kúlů propojených s palisádou pak tvořily dva zdvojené kúly. Vnitřní řada jam (k. 7746, 7755, 7747, 7754) nesla jasně zřetelné znaky zdvojení konstrukce, což lze vysvětlit snad jen cíleným zesílením podpůrných soch anebo jejich pozdější reparací; vnější (lícní) řada kúlů byla podle velikosti jam nejmohutnější (k. 7748, 7752, 7753).

Během výzkumu příkopu k. 7708 (řez 3) byla sledována na profilech situace mezi výše zmíněnou věžovou stavbou a kúlovou jámou k. 7748, která byla porušena obj. k. 7751, jenž zasahoval až do prostoru příkopu. Dokumentovaný řez oběma objekty tak naznačil možnost záměrného porušení dřevěné opěry věže úmyslným podkopem provedeným ze dna příkopu již v období neolitu.

V příkopu samotném pak byla lokalizována druhotná deponie spraše, která tu byla uložena během ražení tunelovitého podkopu k. 7751. Takto interpretovaný nálezný nálezný naznačuje, že věžová stavba mohla plnit v době trvání hrazené osady pouze obrannou funkci věže, která byla vysunuta zevnitř do prostoru vnějšího hrazení s úmyslem zajistit obranu sprašového mostu, a tím i vstupní věžové brány.

Obr. 6: Častohostice (okr. Třebíč), výběr štípané industrie. Kresba M. Kuča. Fig. 6: Častohostice (okr. Třebíč), selected chipped artifacts. Drawing by M. Kuča.

Resumé

Brno.(Kataster Bohunice, Bez. Brno-město), Klíny. LBK. Siedlung. Rettungsgrabung.

ČASTOHOSTICE (OKR. TŘEBÍČ)

Návrší „Stráž“, mezolit?, neolit-eneolit. Koncentrace štípané industrie. Povrchový průzkum.

Na jaře roku 2008 uskutečnili autoři příspěvku podrobný povrchový průzkum návrší „Stráž“, které se vypíná nad západním okrajem obce Častohostice a tvoří zde výraznou krajinou dominantu (kóta 442 m). Lokalita je vzdálena 300 m od okraje obce a leží 300 m od pravého břehu říčky Jevišovky. Vrchol návrší tvoří zvětralé horniny moldanubika pokryté místy šterkovitými sedimenty, východní svah návrší je pokrytý návějí spráše.

Z náhodných nálezů získaných místními obyvateli nejspíše při polních pracích pochází z této lokality ojedinělé broušené kamenné artefakty, později interpretované jako doklad sídliště kultury s lineární keramikou (Vildomec 1927, 5; Vildomec F. a V. 1951, 141–169; Bláha 1968 II, 44; Košťuřík *et al.* 1986, 180). Jsou však až z období kultury s moravskou malovanou keramikou a souvisí nejspíše se štípanou industrií nalezenou v roce 2008. Konkrétně jde o trapézovitou sekerku s asymetrickým ostřím a s osekanými boky ze zelené břidlice typu Želešice (MV Třebíč, př. č. 9/77, ič. Pol 1066) a dále o tyl širokého mlatu vybroušeného z páskované variety amfibolitu (MZM Brno, ič. 68 734, st. č. 570, sb. Palliardi).

Koncentrace artefaktů se objevila přímo na plochém vrcholu návrší na ploše zhruba 100 × 100 m. Místy tvoří artefakty hnízdovité koncentrace. Nebyly však pozorovány žádné pozůstatky kulturní vrstvy nebo zahloubených objektů, které mohly být zcela zničeny orbou a erozí na exponovaném stanovišti. Jen ojediněle se objevily zvětralé zlomky keramiky s příměsí písčitého ostřiva, které odpovídají materiálu kultury s MMK, případně eneolitu.

Ze dvou průzkumů pochází celkem 109 ks štípané kamenné industrie (obr. 6). Z technologického hlediska dominují polotovary ve formě úštěpů (51 %) a výrobní odpad (29 %) z plazmy a rohovce typu KL I. Čepelové polotovary jsou nepočtené (6 %), řídce zastoupená jádra jsou vyrobena hlavně z plazmy, jsou značně vytěžená a v ko-

lekcí tvoří jen 6 %. Do kategorie surovina patří zlomky křišťálu až křemene-křišťálu bez výrazných stop po opracování, které však na lokalitu byly záměrně přineseny. Překvapením bylo nepatrné zastoupení nástrojů (2 %). Jde o krátké úštěpové škrabadlo/drasadlo z rohovce typu KL I a čepel s otupeným bokem z plazmy.

Poměrně pestré bylo surovinové složení štípaných artefaktů (suroviny určil A. Přichystal). Mezi surovinami převažuje křemičitá zvětralina serpentinitů, tzv. plazma (51 %). Zdroje této suroviny jsou v okolí Grešlového Mýta, Jiřic a Bojanovic 8–15 km východním směrem. Hnědý opál a různé variety chalcedonu mohou pocházet jak ze zvětralin serpentinitů, tak i ze zvětralin erlanů v blízkém okolí (Nimpšov, Vicensice). Opál a chalcedon byl vzhledem k nižší kvalitě suroviny registrován pouze v kategorii polotovary-úštěpy. Křišťál a křemene-křišťál může pocházet jak z velkého množství drobných výskytů ve formě krystalů v okolí (Blížkovice, Nové Syrovce), tak se může jednat o kusovou varietu z oblasti Brtnicka (25 km daleko), charakteristickou pro období kultury s MMK (Vokáč 2004). Značnou část kolekce tvoří rohovec typu Krumlovský les (35 %), přičemž jednoznačně dominuje hrubší varieta I. Zdroje této v pravěku jižní Moravy nejběžnější suroviny jsou vzdáleny přes 40 km východním směrem. Provenience čepel z moravského jurského rohovce není zcela jasná a totéž platí i pro čepel z radiolariového rohovce (alpsko-karpatská soustava?). Překvapením byl nález úštěpu z křídového spongolitu (zdroje asi 70 km daleko k severovýchodu) a zejména většího jádra z hnědého radiolaritu typu Harskút z Bakoňského lesa v severozápadním Maďarsku (260 km jihovýchodně od lokality). Maďarské radiolarity typu Harskút se dosud spojovaly hlavně s obdobím kultury s lineární keramikou (na Moravě dosud jen lokality Boskovštejn a Žopy; Mateiciucová 2002). Dva úštěpy nebyly vzhledem k přepálení, nebo pro malé rozměry přesně určeny.

Díky surovinovému a typologickému složení kamenné štípané i broušené industrie a díky ojedinělým zlomkům keramiky a geografické pozici jde s největší pravděpodobností o lokalitu z mladšího období kultury s moravskou malovanou keramikou, případně z kulturně různorodého období starého eneolitu. Další průzkum snad odhalí i stopy pobytu člověka v pozdním paleolitu nebo mezolitu, což dokládá přítomnost drobnotvarých jader a čepelka s otupeným bokem.

Lokalita „Stráž“ u Častohostic je atypická hned z několika důvodů. Pestrá surovinová skladba z regionálních surovin je obohacena zajímavými importy (spongolit, radiolarit) a skládá se hlavně z polotovarů a výrobního odpadu. Lokalita je strategicky umístěná na vrcholu výrazného návrší s dalekým rozhledem a podloží zde tvoří spíše zvětralé horniny a šterky. Neobvyklé je také velmi malé množství keramiky, tak běžné na okolních neolitických sídlištích, a naopak velké množství štípaných artefaktů.

Příspěvek vznikl za podpory GAČR 404-09-H020.

Jan Gánovský, Martin Kuča, Milan Vokáč,
Milan Hoffman

Tab. 1: Častohostice. Typy debitáže a zastoupení surovin. Tab. 1: Častohostice: Types of debitage and raw material.

	surovina	jádro	ústěp	čepel	nástroj	odpad	celkem
rohovec KL I			21	1	1	14	37
rohovec KL II		1					1
plazma	1	7	26	3	1	17	55
křišťál – křemen	5						5
radiolarit Harskút		1					1
opál – chalcedon			5				5
radiolariový rohovec				1			1
MJR				1			1
křídový spongolit			1				1
neurčeno/přepáleno			2				2
celkem	6	9	55	6	2	31	109

Literatura

- Bláha, J. 1968:** Vývoj osídlení jihozápadní Moravy do doby husitské, II. soupis. Rkp. diplomové práce. Uloženo: Knihovna Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, Brno.
- Košťurík, P., Kovárník, J., Měřínský, Z., Oliva, M. 1986:** *Pravěk Třebíčska*. Brno.
- Mateiciucová, I. 2002:** Počátky neolitu ve střední Evropě ve světle zkoumání štípané industrie raně zemědělských společností (LnK) na Moravě a Dolním Rakousku: 5700–4900 př. n. l. Rkp. disertační práce. Uloženo: Knihovna Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, Brno.
- Vildomec, F. 1927:** Praehistorie okresu moravskobudějovického, *Sborník vlastivědných statí okresu Moravskobudějovického*. Moravské Budějovice–Brno.
- Vildomec, F., Vildomec, V. 1951:** Soupis prehistorických nálezů z Moravskobudějovicka. Rkp. Uloženo: MV Třebíč.
- Vokáč, M. 2004:** Suroviny štípané industrie v pravěku jihozápadní Moravy. *Acta Mus. Moraviae, Sci. soc. LXXXIX*, 167–206.

Resumé

Častohostice (Třebíč Dist.). Neolithic-Eneolithic, Mesolithic?. Chipped stone industry cluster. Surface survey.

ČERNÁ HORA (OKR. BLANSKO)

„Selkov“. MMK. Sídliště. Záchranný výzkum.

Černá Hora leží v kopcovité lesnaté krajině Boskovické brázdy na rozhraní Českomoravské a Dražanské vrchoviny asi 25 km severně od centra Brna. Lokalita „Selkov“ se rozkládá asi 1 km západně od centra obce, po obou stranách silnice, která spojuje Černou Horu a obec Býkovice, na mírném východním svahu nad vodotečí Býkovka.

V závislosti na postupu výkopových prací pro inženýrské sítě bylo koncem léta a v průběhu podzimu prozkoumáno celkem 9 zahluobených sídlištních objektů. Přibližně pět z nich je na základě velmi nevýrazných kera-

mických zlomků možné zařadit do období kultury s moravskou malovanou keramikou. Jednalo se spíše o drobné sídlištní objekty nepravidelných tvarů. Zbývající objekty náležely pravděpodobně mladší až pozdní době bronzové (viz kapitola Doba bronzová) a v jednom případě byl objekt interpretovaný jako novověká jáma na vápno. Výzkum bude na lokalitě pokračovat i v následujícím roce.

Marek Lečbych

Resumé

Černá Hora (Blansko Dist.). „Selkov“. MPW. Settlement. Salvage excavation. A settlement of a culture with MPW was discovered thanks to the salvage archaeological excavation on this site.

HRUŠOVANY U BRNA (OKR. BRNO- VENKOV)

„Zadní díly“. LnK, eneolit (?). Sídliště. Záchranný výzkum.

Záchranný výzkum byl vyvolán výstavbou fotovoltaické elektrárny na jižním okraji intravilánu obce v trati Zadní díly (ZM 1:10 000, list 24-34-24: 486/17 mm od Z/J s.č., 488/25 mm od Z/J s.č.; list 24-34-25: 9/28 mm od Z/J s.č., 12/20 mm od Z/J s.č.), v ploše jinak obklopené průmyslovou zástavbou; prostor byl před výstavbou využíván jako pole. Jednalo se o stavbu nadzemní, z archeologického hlediska byly sledovány pouze jednotlivé vyhloubené rýhy pro kabely pozemního elektrického vedení o šířce 0,4 a hloubce 0,7 až 0,9 m. Jednotlivé archeologické objekty bylo možné odlišit pouze na úrovni šterkového podlaží, jen ve dvou případech byl charakteristický zásyp s mazanicemi rozlišitelný i výše (obj. 503, 506).

Vzhledem ke skutečnosti, že některé rýhy ve střední části stavby úrovně podlaží nedosáhly, případné objekty zde nemohly být zjištěny. Většina nálezů pochází z výhozů u příslušných objektů nebo byla získána při začišťování; vzhledem k tomu, že objekty nejsou dále stavbou narušovány a získaný materiál je pro datování postačující, nebyly výkopy dále rozšiřovány.

Celkem bylo dokumentováno 7 zahloubených objektů, získaný materiál lze zařadit do kultury s lineární keramikou, pouze nálezy z obj. 504 lze zařadit rámcově do eneolitu. Nálezy z neolitu a eneolitu dosud z tohoto prostoru známy nebyly, nejstarší osídlení v přílehlé lokalitě Unkovic „Bahna“ pochází až ze starší doby bronzové. Vzhledem k širokému rozptylu objektů v ploše stavby lze předpokládat, že pravěké sídliště bude zasaženo i při dalších stavebních aktivitách na přílehlých plochách.

David Parma

Resumé

Hrušovany u Brna (Bez. Brno-venkov) „Zadní díly“. LBK, Eneolithikum (?). Siedlung. Rettungsgrabung.

HULÍN (OKR. KROMĚŘÍŽ)

„Višňovce“. LnK. Sídlíště. Záchraný výzkum.

Od března do července a v listopadu 2008 proběhla 2. etapa výzkumu pod nově budovanou komunikací RK55. Na sídlišti bylo prozkoumáno 2185 objektů (celkem 3635) LnK, MMK, KZP, věteřovské skupiny, velatické kultury, platěnické kultury, z pozdní doby římské a 60 hrobů na pohřebištích KZP, velatické kultury a ze střední doby hradištní. Lokalita leží na jižním svahu mírného návrší východně od Hulína, ohraničeného na severu říčkou Rusavou a na jihu potokem Žabínkem. Lokalitu s nadmořskou výškou 193–198 m lze identifikovat v mapě ZM 1:10 000, list 25–31–08, v souřadnicích Z s.č.:J s.č.: 105 mm : 245 mm, 203 mm : 172 mm, 196 mm : 220 mm.

Výzkum navázal na předešlou sezonu. Kromě několika desítek sídlištních jam byly zkoumány půdorysy nadzemních staveb. Jedná se o klasické dlouhé domy s pěti řadami sloupových jamek o velikosti 6–7 m × 17–42 m (obr. 7; struktura č. 43, 47) a o téměř čtvercové chaty s rozměry 5,3–5,9 m × 5 m (obr. 7; struktura č. 40) s orientací SSV–JJZ. Ze zásepů objektů pochází velké množství keramiky, ŠI, BI, zrnotěrek a mazanice. Sídlíště datujeme do stupňů Ib–III podle Tichého periodizace.

Marek Kalábek, Pavlína Kalábková, Jaroslav Peška

Resumé

Hulín (Bez. Kroměříž) „Višňovce“. LBK. Siedlung. Rettungsgrabung.

CHARVÁTY (OKR. OLOMOUC)

„Nad zahradou“. Neolit (Lnk). Sídlíště. Záchraný výzkum.

Při stavebních pracích na rozšíření silnice II/435 byly zjištěny dva archeologické sídlištní objekty, které byly prozkoumány ve dnech 13. a 14. 5. 2008. Lokalita se nachází na levé straně silnice Olomouc–Tovačov, jihozápadně nad osadou Čertoryje (součást obce Charváty),

v místě rozšíření silnice. Trať „Nad zahradou“ je situována na svahu, který klesá východním směrem od kóty „U kříže“ až k okraji pravobřežní terasy řeky Moravy. Identifikace lokality na mapě ZM ČR 1 : 10 000, list 24-24-04: Z : 402–J : 43; Z : 403–J : 42. Vzdálenosti jsou uvedeny v milimetrech od západní (Z) a jižní (J) sekční čáry.

Objekt 1 byl zkoumán zčásti, jeho zásyp tvoří tmavě černá prachová hlína se zlomky mazanice a keramiky. Výkop objektu má orientaci sever–jih, oválný půdorys, řez mísovitý, stěny pravidelné, přímé, dno mírně konvexní a nerovné. Maximální rozměry výkopu objektu 1 jsou: délka 1,20 m, šířka 0,82 m, hloubka 0,54 m. Objekt 1 lze předběžně datovat do období neolitu (patrně kultura s lineární keramikou).

Objekt 2 byl zkoumán zčásti, jeho zásyp tvoří tmavě černožlutá prachová hlína s kousky mazanice. Výkop objektu má orientaci východ–západ, obdélný půdorys, řez vanovitý, stěny pravidelné, přímé, dno mírně konkávní a nerovné. Maximální rozměry výkopu objektu 2 jsou: délka 1,70 m, šířka 1,25 m, hloubka 0,28 m. Bohužel pro absenci keramických zlomků lze objekt 2 datovat pouze rámcově do období pravěku.

Jakub Vrána

Resumé

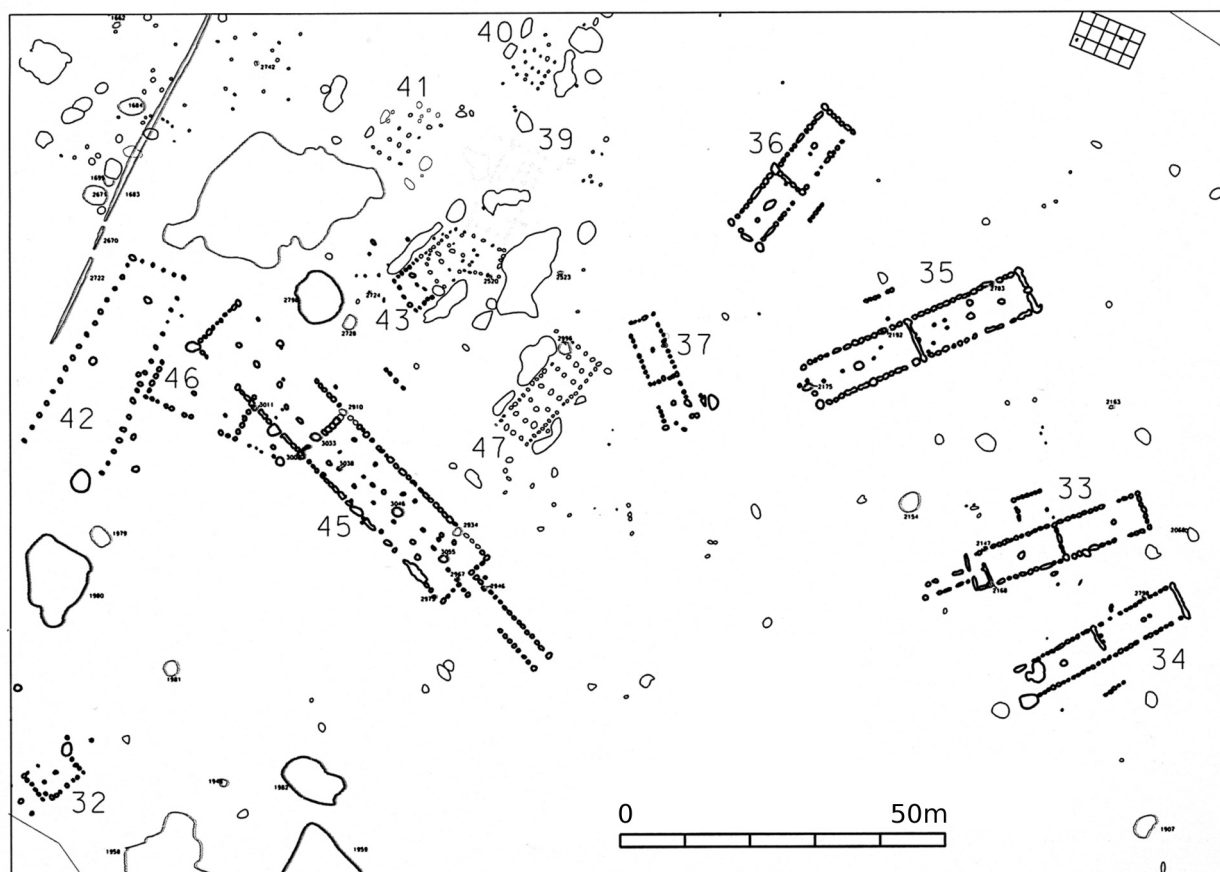
Charváty (Bez. Olomouc). „Nad zahradou“. Neolithikum (LBK?). Siedlung. Rettungsgrabung.

KYJOVICE (OKR. ZNOJMO)

„Sutny“. Neolit. Sídlíště. LnK, MMK. Systematický výzkum.

V roce 2008 pokračoval systematický školní výzkum na známé polykulturní lokalitě Těšetice-Kyjovice v poloze „Sutny“ pod hlavičkou Ústavu archeologie a muzeologie FF MU v Brně (např. Kazdová 2007 s další lit.). Ve zkoumané ploše sektoru B4 (obr. 8) bylo doloženo osídlení II. stupně kultury s lineární keramikou – pokračování dlouhého domu (D 22) kůlové konstrukce z vedlejšího sektoru (B3) a dva sídlištní objekty (736, 749), dále dva objekty kultury s moravskou malovanou keramikou (738, 739; fáze Ia), které narušily objekty kultury s lineární keramikou. Ve výplni jam jsou přítomny také intruze keramiky kultur s vypíchanou keramikou, kultury se zvoncovitými poháry a doby halštatské. Prozkoumána byla i jedna zásobní jáma z konce starší doby bronzové (737).

Při odkryvu vrstev a preparaci objektů byly odebírány vzorky pro analýzy (barvivo, fosfáty a magnetická susceptibilita, palynologie, petrografie, absolutní datování C 14 ze vzorků uhlíků atd.). Odebraná hlína z objektů je systematicky proplavována (další podrobnosti in: Kazdová, Šabatová 2008, 27). Kromě praxe studentů archeologie je hlavním cílem výzkumu co nejkomplexnější vyhodnocení náleзовých okolností a celků z lokality moderními vědeckými metodami.

Obr. 7: Hulín. „Višňovce“. Výřez celkového plánu s půdorysy domů LnK a MMK. Fig. 7: Hulín I, „Višňovce“. Ausschnitt aus dem Übersichtsplan mit den Hausgrundrisse der LBK und MBK.

V návaznosti na výsledky měření provedené v předchozích letech (Milo, Kazdová, v tisku) se uskutečnila další fáze geofyzikální prospekce lokality na ploše o rozloze 24 000 m². Realizace terénního výzkumu a jeho další zpracování je hrazeno z výzkumného záměru MSM 0021622427.

Martin Kuča, Eliška Kazdová, Klára Šabatová

Literatura

Kazdová, E. 2007: Ke 40. výročí zahájení výzkumu v Těšeticích-Kyjovicích na Znojemsku. Některé výsledky výzkumu a studia neolitického osídlení. In: E. Kazdová, V. Podborský (eds.): *Studium sociálních a duchovních struktur pravěku*. Brno, 39–54.

Kazdová, E., Šabatová, K. 2008: Výjimečná nálezová situace s neolitickými plastikami střelického typu z Těšetic-Kyjovic – „Sutny“. *Pravěk NŘ* 17, 2007, 27–40.

Milo, P., Kazdová, E. v tisku: Geofyzikální prospekce na lokalitě Těšetice-Kyjovice „Sutny“. In: Cheben, I. (ed.): *Otázky neolitu a eneolitu našich krajín 2007*. Nitra, v tisku.

Resumé

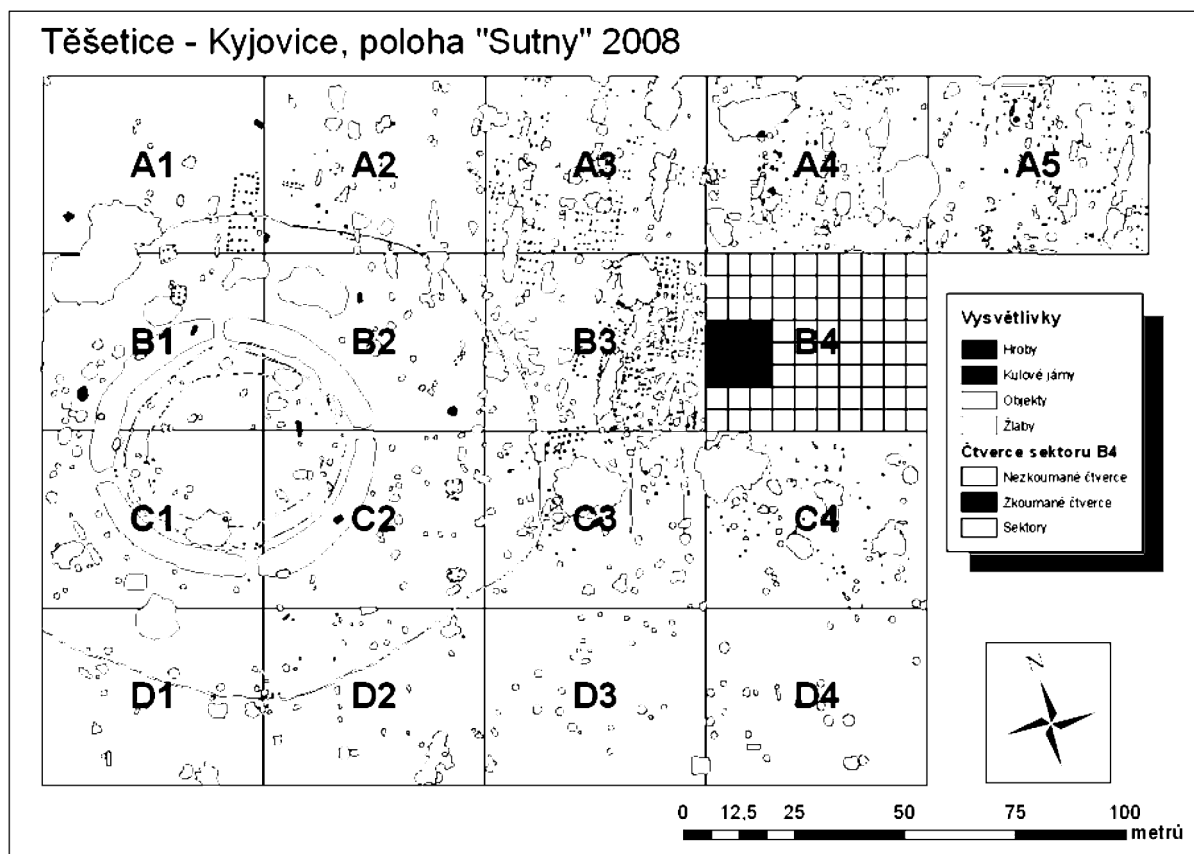
Kyjovice (Znojmo Dist.). „Sutny“. Neolithic. LBK, Lengyel Culture. Settlement. Systematic research.

LHÁNICE (OKR. TŘEBÍČ)

„Kopaniny“. Neolit (MMK). Sídliště. Povrchový průzkum.

Na podzim roku 2008 byla v extravilánu Lhánic objevena nová sídlištní lokalita pravěkého stáří. Místo nálezu leží na poli 600 m jižně od Lhánic na východním svahu výrazného návrší „Kopaniny“ (362,9 m), nadmořská výška lokality se pohybuje mezi 347–354 m. V nevelké vzdálenosti od sídliště protéká v zahloubeném údolí řeka Jihlava s přítokem Mohelničkou. Podloží zde tvoří svahové hlíny a horniny krystalinika. V severní části lokality vystupují zvětraliny serpentinitů s konkréciemi a úlomky křemičitých hmot typu chalcedon, které mohly být využívány jako surovina štípané industrie. Povrchovým průzkumem se na ploše asi 150 × 200 m zjistily zlomky keramických střepů a štípaná industrie, které někdy tvořily koncentrace nálezů ukazující nejspíše na místa zahloubených objektů.

Kolekce štípaných artefaktů ze 4 sběrů dosáhla počtu 77 ks. Ze surovin dominuje rohovec typu Krumlovský les (83 %), jiné suroviny jsou zastoupeny jen výjimečně. Mírně převažuje jemnější varieta KL II (55 %) nad šedomodravou zrnitější varieta KL I (42 %), ojedinělá je tmavě šedá varieta KL III. Zdroje rohovce jsou vzdáleny asi 14 km vzdušnou čarou směrem k jihovýchodu. Celkem 4 kusy – včetně sporných (rohovec typu KL II–SGS) – je

Obr. 8: Kyjovice (okr. Znojmo). Plán výzkumu. *Fig. 8:* Kyjovice (okr. Znojmo): The excavation plan.

zastoupen silicit glacienních sedimentů (SGS) transportovaný na lokalitu z oblasti Slezska. Byly z něj zhotoveny menší úštěpy a jeden plošně retušovaný artefakt. Dva kousky kříšťálu nenesou výraznější stopy po opracování, byly však na lokalitu doneseny pravěkým člověkem. Primární výskyty kříšťálu jsou jednak v oblasti povodí říčky Brtnice, jednak v okolních vltavínonosných sedimentech. Dva úštěpy z medově žlutavého a bílého křídového spongolitu byly určeny v imerzní kapalině pod mikroskopem a byly rozpoznány charakteristické jehlice hub. Spongolit pochází z primárních zdrojů ve vzdálenosti asi 50 km daleko od sídliště. Provenience moravského jurského rohovce (2 ks) není přesně známa. Dva přepálené silicity doplňují celou kolekci kamenných artefaktů. Z technologického hlediska dominují v souboru polotovary, hlavně úštěpy. Několik z větší části vytěžených jader (10 %) s negativy po úštěpech i čepelích dokládá skutečnost, že sídliště bylo pravidelně zásobováno surovinou. Jedno jádro bylo druhotně využito jako otloukač. Po výrobě zůstalo větší množství dále nevyužitýho odpadu (25 %) a reparaci dokazuje tableta odražená z podstavy čepelového jádra. Z nástrojů se objevila pouze čepel se srpovým leskem, větší kortikální úštěp se strmou retuší, příčnými retusemi osekáný miniaturní geometrický tvar a zejména přepálený plošně retušovaný segment složeného nástroje vyrobený ze SGS, který je eneolitického stáří (KZP?) a ukazuje na vícenásobné osídlení lokality.

Méně početné byly zlomky keramických nádob. Šlo o střepy vyrobené z keramického těsta s výraznou příměsí písčitého ostřiva (zrnka živců a křemene) a s vyhlazova-

ným povrchem. Výpal nádob proběhl častěji v redukčním prostředí a zbarvil střepy do šedočerné barvy. Z tvarů nádob se podařilo identifikovat kónické misky s jednoduše tvarovaným okrajem a se zahroceným okrajem, dva zlomky pocházející zřejmě ze spodní části puten s odloženými rohatými (?) uchy. Vzhledem k agresivnímu prostředí jsou střepy silně zvětralé a některé se nejspíše zcela rozložily, kosterní pozůstatky se pak nezachovaly žádné.

Výše uvedené nálezy doplňuje zlomek polotovaru zelené břidlice typu Želešice a hrudka mazanice. Zajímavým nálezem je valounek černého lesklého rohovce, který vzhledem k absenci štěrků na lokalitě mohl být pravěkým člověkem donesen. Podle přítomnosti kříšťálu a zelené břidlice typu Želešice a také podle písčitého ostřiva, tvarů keramiky a pozice lokality patří osídlení s největší pravděpodobností do mladšího neolitu–raného eneolitu, do kultury s moravskou malovanou keramikou (MMK). Mimo to se však zjistily také stopy pobytu člověka v eneolitu (KZP?).

Nově objevené sídliště doplnilo hustou síť neolitického osídlení okolo Lhánic. Na katastru obce jde již o páté sídliště kultury s moravskou malovanou keramikou, nejbližší lokality mladšího stupně uvedené kultury jsou vzdálené jen několik set metrů odtud v trati „Kolonie“ (sídlíště 600 m daleko – rkp. NZ č. 199-07 uložené v MV Jihlava) a „Hrádek“. Toto výšinné sídliště leží ve vzdálenosti pouze 400 m (Skutil 1947, 35). Také v trati „Polánka“, ležící v severním sousedství nově zjištěné lokality, se objevily „pazourkové“ úštěpy z neolitu či eneolitu (Košťálek *et al.* 1986, 211).

Jitka Knotková, Milan Vokáč

Literatura

Košťurík, P., Kovárník, J., Měřínský, Z., Oliva, M. 1986: Pravěk Třebíčska, Brno.

Skutil, J. 1947: Z nejdávnejší minulosti Náměšťska nad Oslavou, Ročenka Musejního spolku v Ivančicích, 13–54.

Resumé

Lhánice (Třebíč Dist.). Neolithic. MPW. Settlement. Surface research.

LOŠTICE (OKR. ŠUMPERK)

Náměstí Míru. LnK. Sídliště. Záchraný výzkum.

Záchraný archeologický výzkum v Lošticích na náměstí Míru vyvolala rekonstrukce silnice třetí třídy, která vede přes centrum Loštic. Tento výzkum probíhal během května a června roku 2008. Identifikace lokality je možná na mapovém listu ZM ČR 1 : 10 000, list 14-43-19: Z : 460–J : 32; Z : 461–J : 31; Z : 458–J : 26; Z : 462–J : 25; Z : 458–J : 24. Vzdálenosti jsou uvedeny v milimetrech od západní (Z) a jižní (J) sekční čáry.

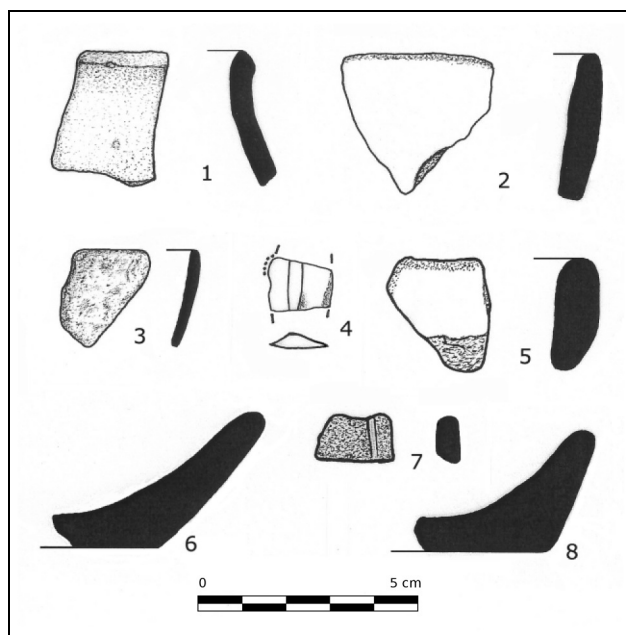
Během archeologického výzkumu bylo prozkoumáno celkem 62 zahloubených objektů. Zkoumané objekty pocházejí z několika období pravěku, převažují však sídlištní objekty z období kultury s lineární keramikou. Dva malé objekty náleží do období jordanovské kultury, jeden objekt lze datovat do období kultury lužických popelnicových polí a devět objektů lze datovat do období středověku a novověku. Získaný movitý materiál z tohoto výzkumu je ve stadiu laboratorního zpracování, proto není možné přesněji určit počet objektů pocházejících z jednotlivých období.

Během září roku 2008 proběhl na náměstí Míru v Lošticích další záchraný výzkum, který byl zapříčiněn revitalizací tohoto náměstí. Identifikace lokality je možná na mapovém listu ZM ČR (M 1 : 10 000) číslo 14-46-19: Z : 464–J : 24; Z : 464–J : 22; Z : 457–J : 24. Vzdálenosti jsou uvedeny v milimetrech od západní (Z) a jižní (J) sekční čáry. Během tohoto výzkumu bylo prozkoumáno 60 zahloubených sídlištních objektů. Většinu prozkoumaných objektů lze datovat do období kultury s lineární keramikou. Revitalizace náměstí Míru bude probíhat i v roce 2009, kdy bude také tento výzkum pokračovat.

Keramické zlomky pocházející z období neolitu nalezené při obou výzkumech obsahují větší množství grafitu (tuhy). Přírodní výchozy této suroviny se nacházejí v okolí Loštic a byly využity například i ve středověku při výrobě místní proslavené loštické keramiky. Drobné hrudky grafitu byly zaznamenány i v zásypu některých sídlištních jam.

Jakub Vrána, Marek Kalábek

Resumé

Obr. 9: Loštice: Výběr pravěké keramiky. Fig. 9: Loštice: Auswahl der Keramik.

Loštice (Bez. Šumperk). Platz Mír. LBK. Siedlung. Rettungsgrabung.

LOŠTICE (OKR. ŠUMPERK)

Hradská ulice. LnK. Sídliště. Záchraný výzkum.

Ve dnech 7.11.–21. 11. roku 2008 proběhl záchraný výzkum základových pasů budoucí přístavby kulturního domu v Lošticích. Identifikace lokality na mapě ZM ČR (M 1 : 10 000)–číslo listu 14-43-19: Z : 459–J : 19; Z : 460–J : 19; Z : 457–J : 13; Z : 456–J : 13. Vzdálenosti jsou uvedeny v milimetrech od západní (Z) a jižní (J) sekční čáry.

Během výzkumu bylo prozkoumáno celkem 13 zahloubených objektů. Většina objektů byla prozkoumána jen zčásti. Tři sídlištní objekty lze na základě keramického materiálu z jejich zásypu datovat do období kultury s lineární keramikou (obr. 10). Bohužel pro absenci keramických zlomků nelze 6 objektů datovat ani rámcově.

Jakub Vrána

Resumé

Loštice (Bez. Šumperk). Hradská Straže. LBK. Siedlung. Rettungsgrabung.

MALHOSTOVICE (K. Ú. NUZIŘOV, OKR. BRNO-VENKOV)

„Rybníčky“. LnK, MMK. Sídliště. Záchraný výzkum.

V říjnu roku 2008 uskutečnili pracovníci ÚAPP Brno, v. v. i., záchraný archeologický výzkum v polní trati „Rybníčky“ v souvislosti se zpevňováním zdejších polních cest. Dosud neznámá lokalita (srov. Podborský 2001)

Obr. 10: Malhostovice, kat. Nuzířov. Hliněná lidská nožka.
Fig. 10: Malhostovice, Kat. Nuzířov. Tönerner Menschenfuß.

leží asi 1 km severoseverovýchodně od středu Nuzířova, v sedle (kóta 358 m n. m.) mezi Paní horou (395,7 m n. m.) na západě a plochým návrším (419 m n. m.) vystupujícím mezi Nuzířovem a Lažany na východě. Severním směrem se terén svažuje k Lažance, jižním ke Žlábku, v obou případech levostranným přítokům říčky Lubě. Přesná poloha výzkumu je na ZM ČR 1:10 000, list 24-32-03, určena body o souřadnicích 443:221, 471:217 a 472:223 mm od Z:J s. č.

V jižním úseku polní cesty C2 bylo zjištěno celkem 58 sídlištních objektů, které je možné na základě získaného materiálu datovat převážně do kultury s lineární keramikou (II. stupeň). Vedle běžných, obvykle blíže neinterpretovatelných výkopů byla prozkoumána i část půdorysu charakteristického dlouhého domu nadzemní kůlové

konstrukce s přiléhajícími stavebními jámami, 2 zásobní jámy a 4 hliněné pece se dny vyloženými lomovými kameny. Z nálezů si zaslouží zvláštní zmínku hliněná lidská nožka, původně aplikovaná patrně na nějaké nádobě (obr. 10).

Mladší osídlení zastupují 3 objekty kultury s moravskou malovanou keramikou, které byly rozmístěny neda-leko od sebe ve východní části lokality.

Michal Přichystal

Literatura

Podborský, V. 2001: Život v pravěku. In: *Malhostovice–Nuzířov. Od nejdávnější minulosti po současnost.* Tišnov: Obecní úřad Malhostovice-Nuzířov, 23–42.

Resumé

Malhostovice (Kataster Nuzířov, Bez. Brno-venkov). „Rybníčky“. LBK, MBK. Siedlung. Rettungsgrabung.

MODŘICE (OKR. BRNO-VENKOV)

„Rybníčky“. Areál firmy Rova. Parc. č. 1690/55. MMK I/II(?). Pohřby, sídliště. Záchranný výzkum.

Část objektů příslušela kultuře s MMK. Jednalo se o menší jámy, ale také hliníky, do kterých byly v několika případech vsazeny suterény sрубových staveb a zemnice, o čemž svědčily pozůstatky kůlových či deskových konstrukcí (k. 2660, 2726). V jednom takovém objektu (k. 2660) byly zjištěny kostrové pohřby ženy a dítěte (k. 3820, 3828), v dalším byla nalezena izolovaná lebka (k. 2730). Z objektů pocházejí zlomky místní zelené břidlice, ŠI, BI a keramika zdobená malbou a v jednom případě také vpichem.

Petr Kos

Resumé

Modřice (Bez. Brno-venkov), „Rybníčky“. MBK I/II(?). Skeletgräber, Siedlung. Rettungsgrabung.

MOHELNICE (OKR. ŠUMPERK)

Ulice Třebovská, parc. č. 240. Neolit–neolit. Sídliště. Zjišťovací sondáž.

V říjnu r. 2008 byla provedena VM Šumperk zjišťovací sondáž u městských hradeb na ulici Třebovské, parc. č. 240. Při příležitosti první etapy opravy hradeb, jejíž první fáze se uskutečnila v tomto roce, byly vně hradeb položeny dvě sondy A a B (podrobnosti viz kapitola Středověk a Novověk).

V obou sondách se výše od vrstvy 2 spolu s keramikou středověkou vyskytovalo i větší množství uniformních, keramických střepů bez signifikantních znaků, rámcově datovaných do mladší až pozdní doby kamenné–

neolitu, eneolitu. Kromě keramiky se v sondě A, na povrchu vrstvy 3, nacházela také čepelka ze silicitu se srpovitým leskem. Ve stejné vrstvě byl nalezen i drobný výrobní odpad z téže suroviny.

Získaný materiál je pro nás důležitým zjištěním dokládajícím pravěké osídlení z území historického centra města, kde takové nálezy doposud chyběly.

Martin Baják

Resumé

Mohelnice (Bez. Šumperk). Třebovská Strasse, Parz. Nr. 240. Neolithikum/Äneolithikum. Siedlung. Sondierungsgrabung.

MOŘICE (OKR. PROSTĚJOV)

„Pololány u studánky“. MMK. Sídliště. Záchranný výzkum.

Během záchranného archeologického výzkumu souvisejícího s budováním východního obchvatu obce Mořice (podrobnější charakteristika lokality viz oddíl Doba římská a stěhování národů) byly zachyceny doklady osídlení náležející kultuře s moravskou malovanou keramikou. Byla zastoupena nejen jednou ze sídlištních jam, ale i častou intruzí její keramiky v sídlištních objektech reprezentujících mladší osídlení místa.

Pavel Fojtík

Resumé

Mořice (Bez. Prostějov). „Pololány u studánky“. MBK. Siedlung. Rettungsgrabung.

MOSTKOVICE (OKR. PROSTĚJOV)

„V loučkách“. LnK. Sídliště. Záchranný výzkum.

Poloha „V loučkách“ se nachází severovýchodně od dnešních Mostkovic, vpravo od silnice směřující k městu Prostějovu. Archeologické objekty se soustředí v blízkém okolí čerpací stanice pohonných hmot EUROOIL, při jejíž rekonstrukci na podzim roku 2003 bylo také prvně prokázáno neolitické osídlení místa (NZ ÚAPP Brno, č. j. 198/03; Čižmář, Geislerová 2006, 233; Fojtík 2004). Jedná se o rovinnou polohu rozloženou na pravém břehu říčky Hloučely s nadmořskou výškou v rozmezí 244–250 metrů. Na ZM ČR 1:10 000, list 24-24-06, místo výzkumu najdeme v okolí bodu o souřadnicích 463 mm od Z a 40 mm od J s. č.

V měsíci květnu 2008 zde probíhaly zemní práce související se stavbou „Domamyslice, VN, TR, NN, 20 RD, k. ú. Mostkovice“ pro investora E.ON Česká republika. Liniové výkopy narušily zásypy několika objektů, z nichž jeden poskytl velmi skromný soubor keramických fragmentů náležejících rámcově do II. stupně kultury s lineární keramikou.

Literatura

Čižmář, M., Geislerová, K. (eds.) 2006: *Výzkumy – Ausgrabungen 1999–2004*. Ústav archeologické památkové péče Brno, Brno.

Fojtík, P. 2004: Mostkovice (okr. Prostějov), čerpací stanice pohonných hmot EUROOIL. *Přehled výzkumů* 45 (2003), 128–129, Brno.

Resumé

Mostkovice (Bez. Prostějov). „V loučkách“. LBK. Siedlung. Rettungsgrabung.

OLOMOUC (K. Ú. TOPOLANY U OLOMOUCE, NEŘEDÍN, OKR. OLOMOUC)

Ulice bří Čapků. Neolit. Sídliště. Záchranný výzkum.

V trase výkopu ST VIII pro kanalizační potrubí v intravilánu obce Topolany byly na profilu zachyceny dva pravěké objekty. V sídlištní odpadní jámě – výkop 1503, v blízkosti Křelovského potoka, se nacházely fragmenty lineární keramiky.

Miroslava Plaštiaková

Resumé

Olomouc (Kataster Topolany bei Olomouc, Bez. Olomouc). Neolithikum. Siedlungsabfallgrube. Rettungsgrabung.

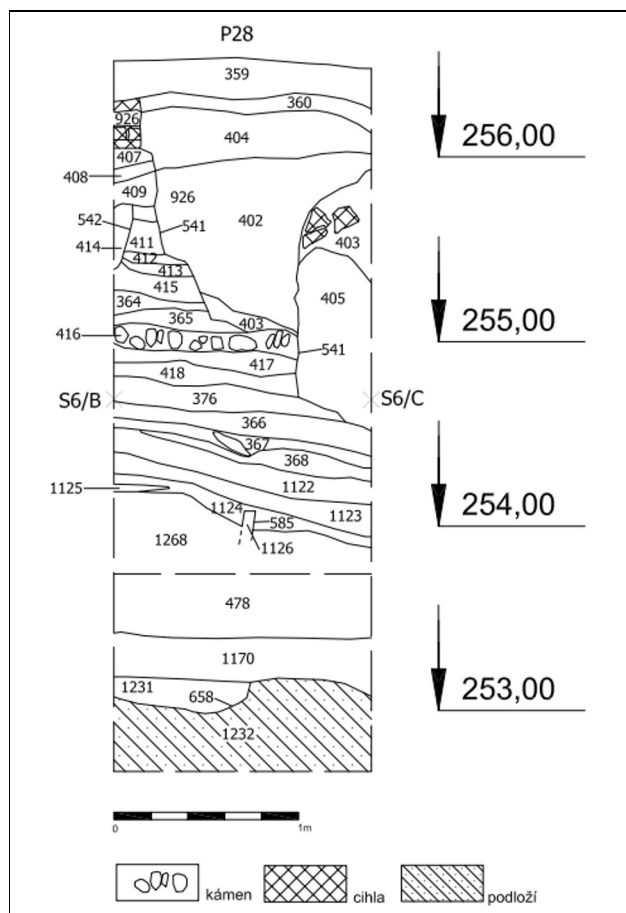
OPAVA (K. Ú. OPAVA-MĚSTO, OKR. OPAVA)

Mnišská ulice, parcela č. 357/2. LnK. Sídliště. Záchranný výzkum.

Předstihový záchranný archeologický výzkum (č. akce NPÚ Ostrava 49/05) prováděný ve čtyřech etapách proběhl v časovém rozmezí od 15. 8. 2005 do 7. 8. 2008 v místě vnitrobloku mezi ulicemi Mnišská a Mezi trhy. Zkoumané místo se nachází na mapě ZM ČR 1 : 10 000, list 15-32-19, identifikační koordinát 268:291.

V místech budoucího trativodu gravitační kanalizační stoky bylo vytyčeno osm sond (S1–S8) a byl proveden archeologický výzkum. Celková délka sond byla okolo 40 m, průměrná šířka 1,8 m a hloubka od 2,5 m do 7 m.

Mimo novověkých a středověkých archeologických situací (viz kapitola Středověk–Novověk, Opava, Mnišská ul., parcely č. 363, 357/2) byl v sondě S6 zachycen i horizont dvou pravěkých kulturních vrstev (obr. 11. Na JZ konci sondy se po rozebrání středověké jímky ukázal ještě malý prostor (cca 1,4 × 0,4 m) k prozkoumání. Pod silnou hlinitou vrstvou s. j. 478 se objevil cca 3,1 m pod stávajícím povrchem horizont 0,2 m mocné šedohnědé jílovité hlíny s. j. 1170 ležící na sprašovém podloží, jejíž povrch se nacházel cca 253,4 m n. m. Kulturní vrstva obsahovala menší počet nezdobených keramických fragmentů

Obr. 11: Opava. Mnišská ulice. JZ profil P28 sondy S6. Fig. 11: Opava. Mnišská Strasse. JZ Schnitt P28 der Sonde S6.

kultury s LnK. Pod touto uloženinou byla také zachycena část mělkého objektu (zjištěná hloubka max. 0,2 m) zahloubeného do podloží, který neobsahoval žádné nálezy. Podle stratigrafie by tento výkop mohl náležet též do kultury s LnK. Povrch uloženiny byl kontaminován eneolitickou keramikou patřící do kulturní vrstvy s. j. 478 ležící nad ní (viz kapitola Eneolit, Opava, ul. Mnišská, parcela č. 357/2).

Pokud se nejednalo o druhotné přemístění nalezených keramických fragmentů v eneolitu, lze předpokládat, že zde byla zachycena sídlištní aktivita kultury s LnK, kterou potvrzují i starší archeologické výzkumy prováděné v centru Opavy poblíž tohoto místa.

Pavel Malík

Resumé

Opava (Kataster Opava-Město, Bez. Opava). Mnišská Strasse. LBK. Siedlung. Rettungsgrabung.

OPAVA (K. Ú. KATEŘINKY U OPAVY, MALÉ HOŠTICE, OKR. OPAVA)

„Na hoštických lukách“. LnK. Sídliště. Záchraný výzkum.

V únoru až září roku 2008 probíhal v místě záchraný archeologický výzkum vyvolaný stavebními pracemi spo-

jenými s realizací komunikace – spojky S1. Výzkum zachytil rozsáhlé polykulturní sídliště, jehož součástí bylo také 17 zahloubených jam, které lze na podkladě keramického materiálu datovat do mladšího období vývoje kultury lidu s lineární keramikou.

Jiří Juchelka

Resumé

Opava (Kataster Kateřinky bei Opava, Malé Hoštice, Bez. Opava) „Na hoštických lukách“. LBK. Siedlung. Rettungsgrabung.

OPAVA (K. Ú. KATEŘINKY U OPAVY, MALÉ HOŠTICE, OKR. OPAVA)

„Na hoštických lukách“. Hornoslezská lengyelská skupina. Sídliště. Záchraný výzkum.

V únoru až září roku 2008 probíhal v místě záchraný archeologický výzkum vyvolaný stavebními pracemi spojenými s realizací komunikace – spojky S1. Výzkum zachytil rozsáhlé polykulturní sídliště, jehož součástí bylo také 46 zahloubených jam, které lze na základě keramického materiálu datovat do průběhu II.–IV. fáze HLS. Na sídlišti byl také zachycen pohřeb z přelomu II. a III. fáze HLS, jehož součástí byla mísa na nožce, drobná nádobka a hlazená sekerka.

Jiří Juchelka

Resumé

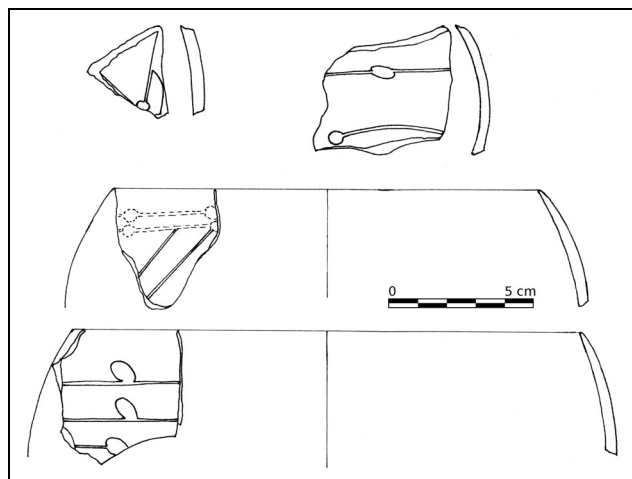
Opava (Kat. Kateřinky bei Opava, Malé Hoštice, Bez. Opava) „Na hoštických lukách“. Oberschlesischen Gruppe der Lengyel-Kultur. Siedlung. Grab. Rettungsgrabung.

OPAVA (K. Ú. KYLEŠOVICE, OKR. OPAVA)

Josefská ulice. Kultura s lineární keramikou. Sídliště. Povrchový sběr.

Lokalita se nachází v Opavě-Kylešovicích v nadmořské výšce asi 250 m n. m. na mírném svahu pozvolna klesajícím k jihu k řece Moravici, která teče asi 500 m od námi sledované polohy. Jako první na existenci pravěké lokality na Josefské ulici upozornila V. Šikulová v roce 1968. Na základě nevýrazného keramického materiálu ovšem nemohla lokalitu blíže kulturně zařadit (Šikulová 1970, 12). V červnu roku 2008 provedl autor příspěvek v okolí Josefské ulice povrchový průzkum s cílem starší zprávu ověřit. Podařilo se mu nalézt necelé dvě desítky artefaktů. Keramiku reprezentuje deset střepů, které můžeme zařadit do mladšího stupně kultury s lineární keramikou (obr. 12). Kamennou štípanou industrii zastupuje pouze šest úštěpů, z nichž je jeden reparační.

Popisovaná lokalita nepředstavuje jediné sídliště kultury s lineární keramikou na katastru Kylešovic. Na sklonku 60. let minulého století uváděl L. Jisl další

Obr. 12: Keramika kultury s lineární keramikou z Opavy, katastru Kylešovic. *Fig. 12: Linearbandkeramik aus Opava, Kataster Kylešovice.*

dvě sídliště, která označil jako stanoviště 1 a 2 (Jisl 1969, 4–5). Stanoviště 1 se nachází níže po proudu řeky Moravice poblíž železničního mostu a je od Josefské ulice vzdáleno asi 1,6 km východně. Materiál z prvního stanoviště náleží také mladšímu stupni kultury s lineární keramikou (Jisl 1969, Obr. 2, Tab. II–III). Stanoviště 2 se nalézá na dnešním Kylešovském kopci (asi 1,5 km vzdušnou čarou severně od Josefské ulice), dochovaná keramika bohužel neumožňuje bližší datování. L. Jisl upozornil pouze na jeden střep s velkým plochým pupíčkem (Jisl 1969, 5). V nedávné době bylo objeveno další sídliště kultury s lineární keramikou v místě mezi ulicemi Hlavní, Joži Davida a Bílovickou, které rovněž náleží mladšímu stupni této kultury (Stabrava 2008, 281–282). Sídliště se nachází asi v polovině vzdálenosti mezi námi sledovanou lokalitou na Josefské ulici a stanovištěm 1. Nově zjištěné lokality dokládají intenzivnější osídlení lidu kultury s lineární keramikou podél dolního toku Moravice, než se doposud předpokládalo.

Lukáš Hlubek

Resumé

In Opava, Kataster Kylešovice (Josefská Straße) war durch die Oberflächensammlung die Siedlung der jüngere Phase der Linearbandkeramik Kultur belegt.

Literatura

- Jisl, L. 1969:** Sídliště volutové kultury na Ostravsku, *Časopis Slezského muzea, série B 18*, Opava, 3–8.
Stabrava, P. 2008: Opava (k. ú. Kylešovice, okr. Opava), *Přehled výzkumů 49*, Brno, 281–282.
Šikulová, V. 1970: Nález pravěké keramiky v Opavě-Kylešovicích, *Přehled výzkumů 1968*, Brno, 12.

OPAVA (K. Ú. KYLEŠOVICE, OKR. OPAVA)

„Na stanech“. Lengyelská kultura. Sídliště. Záchranný výzkum.

V roce 2008 pokračoval výzkum na polykulturní sídlištní lokalitě v bývalé polní trati „Na stanech“ (srv. PV za rok 2007). Zkoumány byly jednotlivé parcely, respektive jejich části zasažené výstavbou jednotlivých RD. Celkem zde bylo během této etapy prozkoumáno 32 ploch pro RD a větší souvislá plocha v železniční trati určená pro výstavbu 4 řadových RD. V rámci uvedených ploch bylo prozkoumáno několik objektů, které na základě nálezu fondu můžeme chronologicky zařadit do období mladšího neolitu, konkrétně se jedná o sídlištní stopy lidu lengyelské kultury. Tyto objekty se objevují spíše ve východní části zkoumané plochy. Nejzajímavější zahloubený objekt byl zachycen na parcele 2723/9. Jednalo se o objekt složitějšího půdorysu, který však bohužel zabíhal částečně za hranici zkoumaného prostoru. V rámci širšího zahloubeného prostoru byla nalezena zahloubenina o průměru cca 150 cm, která obsahovala enormní množství jednak tlustostěnné mazanice (20–30 mm), jednak keramických fragmentů a zejména pak silexových artefaktů a uštěpů (celkem 358 ks) různé velikosti. Mezi artefakty dominovaly čepelovité tvary. Nalezeno bylo i několik částečně vytěžených jader. Z hlediska původu suroviny se jedná především o „domácí“ materiál, tedy o silicity z glacienních sedimentů. Výběr nalezené keramiky nedovoluje preciznější chronologické zařazení do konkrétní fáze uvedené kultury.

Obsažnější zpráva bude podána po dokončení zpracování veškerého nalezeného materiálu.

Pavel Stabrava, Peter Kováčik

Resumé

Opava (Kataster Kylešovice, Bez. Opava). „Na stanech“. Lengyel. Siedlung. Rettungsgrabung.

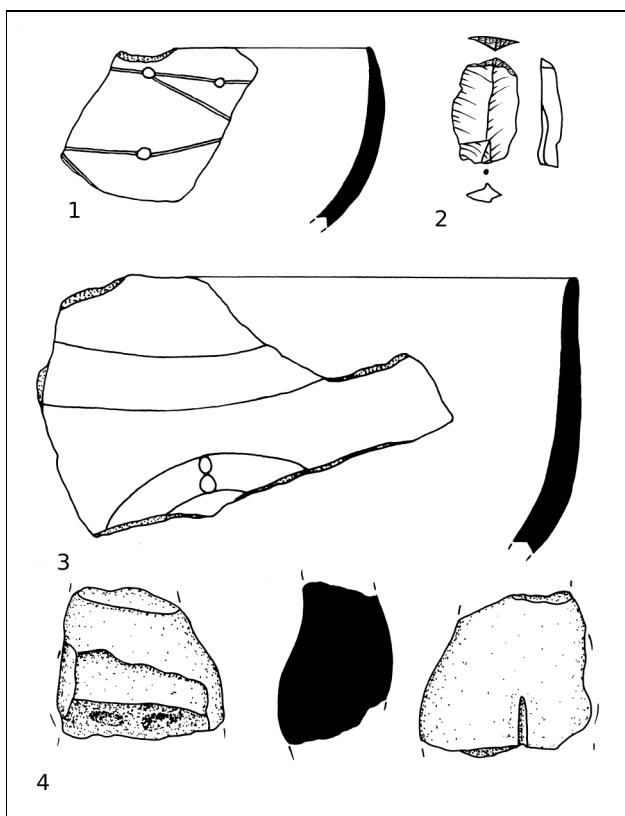
OSTOPOVICE (OKR. BRNO-VENKOV)

„Na branách“. LnK II. stupeň. Povrchový sběr.

Polní trať „Na branách“ byla již v minulosti zmiňována v souvislosti s doklady osídlení v paleolitu, eneolitu, době bronzové a v halštatu (Belcredi a kol. 1989, 22, 72, 104, 135). V roce 1970 zde provedl záchranný výzkum V. Ondruš, který se zaměřil na pohřebiště kultury se zvoncovitými poháry. Byla tady zjištěna rovněž kultura s LnK, ale výzkumu objektů nebyla věnována pozornost (Ondruš, Dvořák 1992, 81). Zde představovaný materiál pochází ze sbírky M. Drmoly, která je uložena v MZM.

Keramická složka je tvořena třemi fragmenty, z nichž dva (obr. 13: 1, 3) pocházejí z nádob, třetí je zřejmě torzem volné plastiky. Povrch nádob je zdoben výzdobou charakteristickou pro II. stupeň kultury s LnK, bližší chronologické zařazení není možné.

Fragment plastiky (obr. 13: 4) tvoří spodní část trupu a horní část hýžd'ových partií. Hýždě jsou odděleny charakteristickou linií kultury s LnK. Keramický materiál je odlišný od fragmentů nádob, které jsou zhotovené z šedé plavené keramické hmoty, zatímco keramická hmota plastiky je promísená jemným písčitém ostřivem, povrch je oranžový, prostředek černý. Ve spodní části fragmentu

Obr. 13: Ostopovice. 1, 3: fragmenty nádob; 2: škrabadlo (přepálené); 4: fragment plastiky *Fig. 13: Ostopovice. 1, 3: fragments of vessels; 2: end-scraped (overburned); 4: fragment of a figurine.*

jsou zřetelné důlky, pravděpodobně se jedná o technologický prvek pro napojení spodní části plastiky.

Na rozdíl od neolitických plastik z lengyelské kultury mají lomy zmiňované plastiky odlišný charakter (srov. Hložek, Kazdová 2007).

Štípaná industrie čítající celkem 17 ks je složena převážně z rohovce typu KL II (9 ks), dále je zastoupen rohovec typu KL I (2 ks), moravské jurské rohovce (2 ks) a silit krakovsko-čenstochovské jury (1 ks). Ve třech případech nebylo možno určit surovinu z důvodu přepálení. Mezi nástroji se vyskytlo škrabadlo (přep.) (obr. 13: 2) a dvě čepele s terminální retuší (přep. a KL II).

František Trampota

Literatura

Belcredi, L. a kol. 1989: *Archeologické lokality a nálezy okresu Brno-venkov*, Brno.

Hložek, M., Kazdová, E. 2007: Fragmentárnost nálezů lengyelské figurální plastiky ve světle experimentů. In: R. Tichý (ed.): *Otázky neolitu a eneolitu našich zemí*. Archeologické studie Univerzity Hradec Králové. Hradec Králové, 55–60.

Ondruš, V., Dvořák, P. 1992: Pohřebiště kultury zvoncovitých pohárů v Ostopovicích. *Acta musei moraviae* LXXVII, 81–94.

Resumé

Ostopovice (Brno-venkov Dist.). „Na branách“. LBK. Surface survey. The polycultural site in Ostopovice “Na branách” has already been known. There were found three LBK potsherds in M. Drmola’s collection. An interesting find is a fragment of a human figurine. Chipped stone industry is composed mainly from Krumlovský les-type chert (varieties II and I), other raw materials are: Moravian Jurassic cherts, Kraków-Częstochowa Jurassic silitite and several artefacts are overburned. The material is dated back to the 2nd LBK phase.

OTICE (OKR. OPAVA)

Ulice Rybníčky, parcely č. 760/3, 760/4, 808. LnK. Sídliště (?). Záchranný výzkum.

Záchranný archeologický výzkum (č. akce NPÚ Ost-rava 93/08), viz kapitola Eneolit, Otice, parcely č. 760/3, 760/4, 808. Lengyel. Sídliště.

V kulturní vrstvě ležící na sprašovém podloží se objevily mimo lengyelských keramických fragmentů i zlomky keramiky LnK. Jednalo se o zhruba deset nezdobených střepů výdutí z několika nádob. Zdali v těchto místech měli sídliště i první zemědělci a souvisí-li s nimi některé sídlištní jámy bez keramických nálezů nebo šlo o redeponaci fragmentů v neolitu, nelze s jistotou říci.

Pavel Malík

Resumé

Otice (Bez. Opava). Rybníčky Strasse. LBK. Siedlung ?. Rettungsgrabung.

PRAVČICE (OKR. KROMĚŘÍŽ)

„Pravčické nivky“ MMK. Sídliště. Záchranný předstihový výzkum.

V roce 2008 došlo k rozšíření plochy výzkumu západním směrem, kde byla skryta plocha přibližně 80 × 20 m. Skrývka odhalila 16 objektů z neolitu a doby bronzové a 6 žárových hrobů. Kulturně se jednalo o MMK, která na tomto výzkumu byla zjištěna již dříve. Osídlení navazuje na výzkum v trati „U obrázku“ (Hulín, Pravčice 1).

„U obrázku“ (katastr Hulín, Pravčice). LnK, MMK. Sídliště, kulturní vrstva. Záchranný předstihový výzkum.

Lokalita na rozhraní katastrů Hulína a Pravčice se rozkládá na ploše terénní terasy (199 m n. m., severní část výzkumu) a klesá jihovýchodním směrem k hranici nivky říčky Rusavy (195 m n. m., střední a jižní část výzkumu). Na mapě ZM ČR 1 : 10 000, list 25–31–08, je lokalita identifikována těmito koordináty (Z. s. č. : J. s. č.): 97:354, 100:357, 132:291, 137:291 mm. Nejbližší vodoteč Kostelecký potok teče paralelně s protáhlou plochou budoucí dálnice a v jižní části ji křížuje, nedaleko protéká také říčka Rusava (200 m jižně). Již v předchozích dvou sezónách (2006–2007) bylo odkryto 466 objektů a 120 čtverců

(4 × 4 m). Výzkum, který v roce 2008 probíhal od února do prosince, se soustředil na střední a jižní část lokality. Umožnil zachránit dalších 844 objektů, 3 kostrové a 3 žárové hroby. Dále se podařilo prozkoumat kulturní vrstvu ve 110 čtvercích (4 × 4 m) a celkem 305 m třemi sondami (š. 1,5 m). V roce 2008 se výzkum soustředil na dokončení střední a jižní části plochy výzkumu na trase komunikace R55. Nově byla v souvislosti s rušením původní silnice Hulín–Pravčice a budováním nového mostu skryta podlouhlá plocha cca 350 × 30–50 m, která je kolmá na původně zkoumanou trasu R55. Tato plocha na západě navazuje ze severu na výzkum Pravčice 1 („Pravčické nivky“) a východním směrem překračuje Kostelecký potok a dosahuje takřka intravilánu Pravčic. Zachyceno bylo osídlení z neolitu, eneolitu, doby bronzové, železné a římské (viz příslušné kapitoly).

Keramické zlomky byly nejprve zjišťovány v kulturní vrstvě, kterou zkoumaly sondy S6 a S7, kde se po jejím snížení podařilo prozkoumat i objekty LnK. V průběhu dalších prací v tomto prostoru se potvrdila vazba objektů na tuto část lokality, která byla pozorována již při výzkumu sousedící trati „Pravčické nivky“. Pokud jde o dosud objevené objekty (cca 20), jednalo se převážně o mělké sídlištní jámy s keramikou, mazanicí, ŠI a kostmi ve výplni. Předběžně je možné materiál zařadit do středního stupně vývoje LnK.

Podobně jako u výše uvedené kultury byly zjišťovány pozůstatky kultury s moravskou malovanou keramikou v níže položených polohách podél hranice s nivou Rusavy. Řádově několik desítek objektů MMK se táhlo podél celého nově budovaného přemostění v délce cca 350 m na obou stranách Kosteleckého potoka. Keramika MMK byla zastoupena i v kulturní vrstvě. Osídlení pokračuje rovněž na sousední ploše výzkumu v trati „Pravčické nivky“ (kat. Pravčice).

Miroslav Daňhel

Resumé

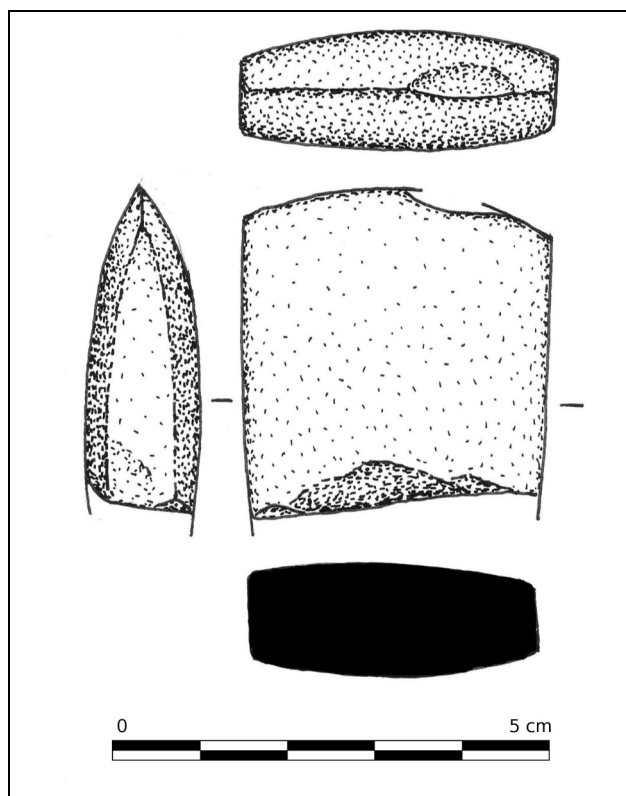
Pravčice (Bez. Kroměříž). „Pravčické nivky“ (Pravčice). MMK. Siedlung. Rettungsgrabung.

Pravčice (Kataster Pravčice, Hulín, Bez. Kroměříž). „U obrázku“. LBK, MBK. Siedlung, Kulturschicht. Rettungsgrabung.

PŘEROV (K. Ú. ČEKYNĚ, OKR. PŘEROV)

„Žalkov“. Neolit–eneolit. Sídliště. Povrchový průzkum.

V souvislosti s povrchovými prospekciemi realizovanými Z. Schenkem a J. Mikulíkem v prostoru západní části Tršické pahorkatiny bylo v roce 2006 na katastru obce Čekyně nalezeno nové neolitické sídliště s doklady intenzivního osídlení datovaného do II. stupně LnK a rovněž mladších vývojových fází MMK. Na podzim roku 2007 zde byl nalezen zlomek výdutě zdobeného poháru KZP, který poukazuje na existenci blíže nespecifikovatelných aktivit z období pozdního eneolitu v prostoru již

Obr. 14: Přerov–Čekyně. Kamenná sekerka (kresba D. Figel').
Fig. 14: Přerov–Čekyně. Steinbeil. Zeichnung D. Figel'.

dříve osídlené polohy (nepublikováno). Lokalita se nachází v poloze „Žalkov“, na táhlém hřbetu nad údolím říčky Olešnice, severozápadně od středu obce Čekyně. Nadmožská výška lokality se pohybuje mezi 280–284 m.

Z této polohy pochází rovněž nález břitové části kamenné broušené sekerky s mírně obloukovitým a lehce poškozeným ostřím (obr. 14). Maximální délka dochované části činí 39 mm, šířka 36 mm a tloušťka 14 mm. Surovinou, ze které byl tento nástroj vyroben, je dioritový porfyrit/porfyrický mikrodiorit, jehož primární zdroje se nacházejí na severozápadním Brněnsku v okolí Bosonoh, Bystřce, Lískovce a Žebětína. Jeho využití je zatím doloženo především v kultuře s moravskou malovanou keramikou. Drobné využití však bylo možné i v kultuře s LnK a v průběhu celého eneolitu (Kirchner *et al.* 2008; Kuča, Vokáč 2008; Kuča *et al.*, tisku). Podle jistých indicií (zobroušené boky, rovné ostří) lze artefakt přiřadit nejspíše do II. stupně kultury s MMK, ale nelze vyloučit ani KZP.

Zdeněk Schenk, Martin Kuča, Jan Mikulík

Literatura

- Kirchner, K., Kallabová, E., Kuča, M. 2008: Vybrané aspekty prehistorického a historického ovlivnění reliéfu severozápadního okolí Brna. In: V. Herber (ed.): *Fyzická geografie a trvalá udržitelnost*. 25. výroční konference fyzickogeografické sekce České geografické společnosti konané 30. a 31. 8. 2008 v Brně. Brno, 274–279.
- Kuča, M., Kirchner, K., Kallabová, E. 2009: Exploatace surovin vhodných k výrobě broušené kamenné industrie ve spojitosti s antropogenním ovlivněním

reliéfu v údolí střední Svratky (Morava, Česká republika). *Ve službách archeologie* 1/09.

Kuča, M., Vokáč, M. 2008: Exploitation of rocks for polished stone industry from the Brno Mas-sif, South Moravia (Czech Republic). A. Přichystal, L. Krmíček, M. Halavínová (eds.): *Petroarchaeology in the Czech republic and Poland at the beginning of the 21st century*. Brno–Wrocław, 95–109.

Resumé

Přerov (Kataster Čekyně, Bez. Přerov). „Žalkov“. Neolithikum–Äneolithikum. Siedlung. Oberflächensammlung.

TLUMAČOV (OKR. ZLÍN)

„Mesla“. Sídliště. LnK. Záchranný výzkum.

V měsíci říjnu proběhl záchranný archeologický výzkum při stavbě výrobní haly v trati „Mesla“. Plocha výzkumu je vytyčena na mapě ZM ČR 1:10 000, 25-31-18, body 242/372; 257/376; 256/369; 243/365 od Z/J s.č. Během skrývky ornice nebyly zjištěny žádné náznaky pravěkých či středověkých aktivit. Tato skutečnost byla dána cca 50 cm mocnými náplavami řeky Moravy. Při hloubení plynovodní přípojky široké 40 cm a hluboké 80 cm byla pod náplavami zachycena část objektu, ve kterém byla nalezena téměř celá nezdobená nádoba patřící kultuře s lineární keramikou.

Ivan Čižmář

Resumé

Tlumačov (Zlín Dist.). „Mesla“. Settlement. LBK. Salvage excavation. A whole vessel belonging to the LBK was discovered during a salvage archaeological excavation.

VELATICE (OKR. BRNO-VENKOV)

„Velatický Široký“. Neolit, LnK. Sídliště. Záchranný výzkum.

V průběhu budování nové obslužné komunikace a inženýrských sítí pro chystanou výstavbu rodinných domků SSZ Velatic bylo v roce 2008 ve výkopové rýze prozkoumáno několik objektů z období kultury s lineární keramikou, z nichž nejzajímavější byla rozměrná válcovitá zásobní jáma, která poskytla bohatý soubor keramického materiálu. Výzkum navázal na akce z let 2006 a 2007 (viz Výroční zprávy ÚAPP Brno za roky 2006 a 2007), kdy byly ve stejné trati prozkoumány pracovníky ÚAPP Brno početné sídlištní objekty z různých období pravěku (příkop, kúlové stavby, pece, zásobní a stavební jámy).

Petr Kos

Resumé

Velatice (Bez. Brno-venkov), „Velatický Široký“. LBK. Siedlung. Rettungsgrabung.

VELKÉ HOŠTICE (OKR. OPAVA)

„Za humny“. LnK, MMK. Sídliště. Záchranný výzkum.

Ve dnech 30.5. až 11.7. 2008 proběhl ve Velkých Hošticích v trati „Za humny“ záchranný archeologický výzkum. Zkoumaná plocha se nachází na východním okraji obce na jihovýchodním svahu v nadmořské výšce 249,41–247,84 m n. m. a je lokalizována na ZM ČR 1 : 10 000, list 15-32-20, souřadnicemi 310 : 228; 310 : 226; 313 : 226; 313 : 228 mm od Z : J sekční čáry. Rozkládá se na levo-břežní terase řeky Opavy, od které je vzdálena cca 1 km, a je součástí již delší dobu známé polykulturní lokality (Pavelčík 1978, 128; 1980 111; Janák 1984, 87–88). Geomorfologické podloží je podle geologické mapy 15–324 Opava na lokalitě tvořeno sprašemi s fluvialními písčitymi štěrky viselského glaciálu.

Záchranný archeologický výzkum byl vyvolán nálezem archeologických objektů při dohledu u skrývky orníci vrstvy na ploše stavby rodinného domu na parcele číslo 454/65. Po ručním dočištění skryté plochy o rozměrech 23 × 13 m bylo identifikováno 37 archeologických objektů. Během výzkumu bylo 36 objektů prozkoumáno a zdokumentováno. Jeden objekt zasahoval do skryté plochy pouze okrajem a vzhledem k tomu, že neměl být stavbou ohrožen, byl pouze zdokumentován. Zkoumané archeologické objekty lze interpretovat jako běžné sídlištní jámy či soujámí, zásobní jámy a sloupové jamky. Z tohoto počtu bylo na základě získaného archeologického materiálu datováno 13 objektů do LnK. Kromě keramiky pochází z lineárních objektů také kolekce štípané industrie, dvě broušené sekerky a jeden sekeromlat. Dva objekty byly na základě keramického materiálu datovány do MMK. Ze zbývajících objektů byl jeden datován do KKA (viz kapitola Eneolit), 10 do KLPP (viz kapitola Doba bronzová) a čtyři do střední a mladší doby hradištní (viz kapitola Středověk). Šest objektů neobsahovalo žádný materiál nebo materiál nebyl datovatelný.

Jindřich Hlas

Literatura

Pavelčík, J. 1978: Nově zjištěné lokality ve Velkých Hošticích, (okr. Opava), Přehled výzkumů 1976, s. 128.

Pavelčík, J. 1980: Záchranná akce ve Velkých Hošticích, (okr. Opava), Přehled výzkumů 1977, s. 111 - 112.

Janák, V. 1984: Záchranný výzkum ve Velkých Hošticích, (okr. Opava), Přehled výzkumů 1982, s. 87–88.

Resumé

Velké Hoštice (Bez. Opava). „Za humny“. LBK, MBK. Siedlung. Rettungsgrabung.

VELKÉ HOŠTICE (OKR. OPAVA)

Ulice Dvořákova, parc. č. 405/2, 407/2. LnK, MMK. Sídliště. Záchranný výzkum.

V srpnu 2008 byla z důvodu výstavby rodinného domu na parcele č. 405/2 a 407/2 v k. ú. Velké Hoštice za přítomnosti archeologa zahájena skrývka ornice vrstvy. Sondami bagrem provedenými až po povrch podloží byla zjištěna velká mocnost ornice (místa až 0,6 m) a z toho důvodu nebyl investor ochoten přistoupit na její celoplošné skrytí. V září 2008 byly opět za dohledu archeologa bagrovány již jen základové pasy, přičemž bylo v průběhu odstraňování ornice zjištěno několik zahlobených pravěkých jam. Tato skutečnost vyvolala záchranný archeologický výzkum (č. akce NPÚ 62/08).

Místo nálezu se nachází v intravilánu Velkých Hoštic v prostoru, který je veden ve Státním archeologickém seznamu ČR jako území s archeologickými nálezy 1. kategorie (pořadové číslo SAS 15-32-20/1). Polykulturní pravěké sídliště (LnK, MMK, KKK, KZP, KLPP, stěhování národů, raný a vrcholný středověk) je zde evidováno od 2. pol. 20. století, a to zejména ve východní části obce mezi ulicemi Hřbitovní (v okolí smuteční síně), Tylova a Dvořákova a v místech pod hřbitovem v polní trati „Za humny“. Sídliště bylo zkoumáno především v souvislosti s výstavbou rodinných domů a smuteční síně v 70., 80. a 90. letech 20. století (Janák 1984, 1985, 1987a, 1987b, 1989, 1990; Pavelčík 1980). Záchranné výzkumy jsou v tomto prostoru realizovány i v současnosti (Juchelka 2002, Hlas v tomto čísle PV).

Místo pro novostavbu rodinného domu se nachází v okrajové severozápadní části výše popisované lokality, takřka v nejvyšším místě ulice Dvořákovy v nadmořské výšce cca 250 m. Terén směrem k jihovýchodu a jihu (k centru lokality) mírně klesá až přechází do nivy řeky Opavy (cca 240 m n. m.), která je vzdálena přibližně 250 m. Popisovanou lokalitu je možné identifikovat na ZM 1:10 000, listu 15-32-20, v okruhu bodu 296 : 235 od západní : jižní sekční čáry.

V průběhu výzkumu bylo jen částečně v základových pasech o šířce 0,6 m odkryto a zdokumentováno na 13 zahlobených pravěkých jam, některé z nich byly ve vzájemné superpozici. Míra jejich zahlobení do podloží se pohybovala od 0,3 do 1,0 m a rozměry od 0,75 do 3,0 m. Interpretace většiny objektů byla dosti obtížná. Většinou se jednalo o běžné sídlištní jámy, v několika případech bylo možné jámy označit jako zásobní. Výplně jednotlivých objektů obsahovaly zlomky keramických nádob, mazanici a štípanou industrii. Nejstarší ojedinělé keramické nálezy náležely kultuře s LnK, zbylá, ale podstatná část pak blíže neurčitelnému stupni kultury patřící lengyelskému komplexu.

Tereza Krasnokutská

Literatura

- Janák, V. 1984:** Záchranný výzkum ve Velkých Hošticích (okr. Opava), *Přehled výzkumů* 1982, 87–88.
- Janák, V. 1985:** Třetí etapa záchranného výzkumu ve Velkých Hošticích (okr. Opava), *Přehled výzkumů* 1983, 109–110.
- Janák, V. 1987a:** Pokračování záchranného výzkumu ve Velkých Hošticích (okr. Opava), *Přehled výzkumů* 1984, 22–23.

Obr. 15: Zlín-Malenovice – rýhou porušený obj. 504 s kosterními pozůstatky dobytka. *Fig. 15:* Zlín-Malenovice – zerstört Objekt 504 mit Rindskeletüberresten.

Janák, V. 1987b: Pátá etapa záchranného výzkumu ve Velkých Hošticích (okr. Opava), *Přehled výzkumů* 1985, 72.

Janák, V. 1989: Šestá etapa záchranného výzkumu ve Velkých Hošticích (okr. Opava), *Přehled výzkumů* 1986, 97.

Janák, V. 1990: Sedmá etapa záchranného výzkumu ve Velkých Hošticích (okr. Opava), *Přehled výzkumů* 1987, 96–97.

Juchelka, J. 2002: Velké Hoštice (okr. Opava). *Přehled výzkumů* 2001, 205.

Pavelčík, J. 1980: Záchranná akce ve Velkých Hošticích (okr. Opava), *Přehled výzkumů* 1977, 111.

Resumé

Velké Hoštice (Bez. Opava). Dvořákova Strasse, LBK, Lengyelkultur. Siedlung. Rettungsgrabung.

ZLÍN (K. Ú. MALENOVICE, OKR. ZLÍN)

Masarykova ulice. LnK. Sídlíště. Záchranný výzkum.

V měsíci srpnu proběhl záchranný archeologický výzkum, jenž navazoval na akci „Zlín-Malenovice – dům s pečovatelskou službou“ realizovanou v roce 2007. Výzkum probíhal v trase výkopu pro horkovodné potrubí, kterou lze vyznačit na mapě ZM ČR 1:10 000, 25-31-24, mezi body 455/136 a 456/137 a odtud dále k 460/139 (v mm od Z/J s.č.). Po začátní stěn výkopu bylo na profilech objeveno celkem sedm řezů sídlištních objektů různých velikostí, které byly zdokumentovány a ovzorkovány. Většinu objektů lze přiřadit ke kultuře s lineární keramikou, u objektů 504 a 506 byly navíc v profilu zjištěny porušené kosterní pozůstatky. Díky příznivému počasí i dostatku času bylo možné provést dvě sondy vedle jednotlivých objektů, které zasahovaly do prostoru mimo linii výkopu, kde se po snížení a následné preparaci podařilo odhalit dvě kostry zatím blíže nespécifikovaných větších domácích zvířat (pravděpodobně tur domácích, obr. 15), které keramický materiál datuje jednoznačně do starší fáze kultury s lineární keramikou (patrně Ia). Protože se skelety dobytka v sídlištních jamách vy-

skytují ve větší míře spíše až v období eneolitu, lze nálezy označit za poměrně vzácné.

Ivan Čížmář

Resumé

Zlín (Cadaster Malenovice, Zlín Dist.). LBK. Settlement. Salvage excavation. Finds of animal skeletal remains in two settlement features.